

Szakdolgozat

Hajnal Csillag

Rebeka

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Bánk és környékének turisztikai potenciál vizsgálata

Konzulens: Dr. Szilvácsku Miklós Zsolt

Belső Bíráló:

Külső Bíráló:

Tanszékvezető: Kollányi László

Hajnal Csillag Rebeka

Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak

Tájrendező „C” specializáció

Budapest, 2024

Tartalom

Ábrajegyzék.....	2
I. Bevezetés	5
A. Célkitűzések és kutatási kérdések.....	5
B. A Terület ismertetése.....	6
A/1 Elhelyezkedése, közlekedési infrastruktúrája és természeti adottságai.....	6
B/1.2 Természeti adottságok.....	8
C. Tájéörténet és területhasználatok	12
D. Gazdasági helyzetek	15
E. Háttérinformáció a turisztikai potenciál vizsgálatáról	16
II. Elméleti háttér.....	18
A. A turisztikai potenciál fogalma és jelentősége.....	18
A/1 A turizmus rendszere	18
A/2 A turizmus mai fogalmának kialakulása.....	19
A/3 A turizmusra ható környezet.....	20
B A tájépítészet szerepe a turisztikai fejlesztésekben.....	21
C. Turisztikai potenciál fogalma és jelentősége	22
III. Kutatási módszerek	24
A. Adatgyűjtési módszerek és források.....	24
C. Esettanulmányok és helyszíni megfigyelések.....	25
IV. Turisztikai potenciál vizsgálatának eredményei	26
A. Értékek, attrakciók és a különböző vonzerők feltárása és elemzése	26
B. Az elemek bemutatása és értékelése pár szóban	30
C. Az elemek szerepe a turisztikai potenciálban és érzékenységük.....	60
D. Szuprastruktúra értékelése.....	62
E. SWOT analízis.....	64
V. Tájépítészeti javaslatok és fejlesztési lehetőségek	65
VI. Összegzés	68
VII. Források	69
Nyomtatott irodalom	69
Internetes források.....	69
Mellékletek:.....	72

Ábrajegyzék

1. ábra Vizsgált terület elhelyezkedése; Alaptérkép: OSM Standard; Saját szerkesztés	6
2. ábra Fő útvonalak a területen; Alaptérkép: OSM Standard; Saját szerkesztés	7
3. ábra Nógrádi medence lehatárolása; Forrás: Dövényi 2010.....	8
4. ábra Nézsa-Csóvári-dombság lehatárolása; Forrás: Dövényi 2010.....	9
5. ábra Terényi-dombság lehatárolása	11
6. ábra Területhasználati térkép; saját szerkesztés.....	15
7. ábra A turisztikai erőforrások felépítése; saját szerkesztés.....	22
8. ábra A turisztikai potenciál elemei csoportosítva; saját szerkesztés.....	23
9. ábra Attrakciók elhelyezkedése a településeken különböző típusonként jelölve; saját szerkesztés ..	27
10. ábra Bánki-tó; saját fénykép.....	30
11. ábra Louis Armstrong szobor; saját fénykép	31
12. ábra Joe Murányi szobor; saját fénykép	31
13. ábra Oscar Peterson szobor; saját fénykép	31
14. ábra Tó forrás; saját fénykép	31
15. ábra Bánki víziszínpad; saját fénykép	32
16. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép.....	32
17. ábra Erzsébet Major területe; saját fénykép	32
18. ábra Szlovák tájház; saját fénykép	32
19. ábra Kutatóakna belseje; Forrás: INT-013.....	33
20. ábra Evangélikus templom; saját fénykép.....	33
21. ábra Repülőtér felülnézetből; Forrás: https://repuloterek.misi.eu/repuloterek/retsag	33
22. ábra Pálinkás-Pallavicini Mindszenty emlékmű; Forrás: INT-012.....	34
23. ábra KRESZ park; saját fénykép	34
24. ábra Régi fejfák; Forrás: https://billiongraves.com/	34
25. ábra Felszabadulási emlékmű; INT – 019	34
26. ábra Első világháborús emlékmű; saját fénykép	35
27. ábra Görgey Artúr emléktábla; saját fénykép	35
28. ábra Szent András templom; saját fénykép	35
29. ábra Evangélikus Egyház épülete; saját fénykép.....	35
30. ábra Laktanya emlékpark része; saját fénykép.....	36
31. ábra Régi bakterház; Forrás: https://www.girasek.hu/retsagnet/kt2018/kt1839.htm	36
32. ábra Hunyadi Liget; saját fénykép.....	36
33. ábra Horgásztó; saját fénykép	36
34. ábra Kovács kúria; saját fénykép.....	37
35. ábra Jásztelek várdomb; INT-028.....	37
36. ábra Sírkápolna romja; Forrás: Gergely Gubányi fényképe	37
37. ábra Harangláb; saját fénykép	37
38. ábra Nőtincsi tó; saját fénykép	38
39. ábra Gyurcsányi-Scitovszky-kúria kapuja; saját fénykép	38
40. ábra Élménypark térképe; Forrás: https://www.seszi.hu/	38
41. ábra Levendula ültetvény; saját fénykép	39
42. ábra Szent Márton-templom; saját fénykép.....	39
43. ábra Kápolna épülete; saját fénykép.....	39
44. ábra Tőrendszer felülnézetből; Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=HG2yq6JJbWM	39
45. ábra Felsőpetényi tó felülete; saját fénykép	40
46. ábra Munkás Szent József templom épülete; saját fénykép	40
47. ábra Baptista Gyülekezet épülete; saját fénykép	40

48. ábra Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet épülete; saját fénykép	40
49. ábra Almásy-kastély épülete; Bagyinszki Zoltán fényképe.....	41
50. ábra Felsőpetényi temető; saját fénykép.....	41
51. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép.....	41
52. ábra Bánya bejáratának felirata; saját fénykép	41
53. ábra Cser-tó felülete; saját fénykép	42
54. ábra Szív alakú tó; saját fénykép	42
55. ábra Prónay-kilátó; Forrás: https://rtdm.hu/szolgaltatok/pronay-kilato/	42
56. ábra Megmaradt fejfák; Nagy Géza fotója	42
57. ábra Hármaskönyv Fogadó épülete; saját fénykép	43
58. ábra Rózsavilág fala; saját fénykép	43
59. ábra II. világháborús emlékmű; saját fénykép.....	43
60. ábra '56-os emlékmű; saját fénykép.....	43
61. ábra Szent István király-templom; saját fénykép	44
62. ábra Harangtorony és Werbőczy-gúla	44
63. ábra Millenium 2000; saját fénykép	44
64. ábra Prónay kastély és kertje; saját fénykép.....	44
65. ábra Szent Miklós Pálinkaház; saját fénykép	45
66. ábra Andreánszky kúria bejárata; saját fénykép	45
67. ábra Légifotó a földváról; Forrása: Magyar Várarchívum alapítvány	45
68. ábra Prónay-kastély; saját fénykép.....	46
69. ábra Laszkári kúria; saját fénykép.....	46
70. ábra Szent György Templom; saját fénykép.....	46
71. ábra Rákóczi-harang; saját fénykép.....	47
72. ábra Krisztus a kereszten szobor; saját fénykép	47
73. ábra Romhányi csata emlékmű; saját fénykép	47
74. ábra 18. századi háromlyukú kőhíd; saját fénykép.....	47
75. ábra Nepomuki Szent János szobor; saját fénykép.....	48
76. ábra Romhányi vasútállomás épülete; saját fénykép.....	48
77. ábra Régi gyárépület bejárata; saját fénykép.....	48
78. ábra Evangélikus imaház; saját fénykép.....	48
79. ábra Szabadságtéri temető; saját fénykép.....	49
80. ábra Tájház épülete; saját fénykép.....	49
81. ábra Bereczki Máté emlékhely; saját fénykép.....	49
82. ábra Batthyányi úti temető; saját fénykép	49
83. ábra Széchenyi úti temető bejárata; saját fénykép.....	50
84. ábra Rákóczi mogyorófa a Kastélyka dombon; saját fénykép	50
85. ábra Kőbánya területe; INT - 051	50
86. ábra I. és II. világháborús emlékmű; saját fénykép	51
87. ábra Sárkányölő Szent György szobor; saját fénykép	51
88. ábra Rákóczi emlékhely; saját fénykép	51
89. ábra Kápolna épülete; saját fénykép.....	51
90. ábra Tájház épülete; saját fénykép.....	52
91. ábra Kétybodonyi temető; saját fénykép	52
92. ábra Katolikus templom; saját fénykép	52
93. ábra Brack-kastély épülete; INT - 034	52
94. ábra Nádas terület a tavon; saját fénykép.....	53
95. ábra Tó felszíne; saját fénykép	53

96. ábra Kápolna épülete; saját fénykép.....	53
97. ábra Révay-kúria bejárata; saját fénykép	53
98. ábra Mindenszentek templom; saját fénykép	54
99. ábra Szent Flórián emlékmű; saját fénykép.....	54
100. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép.....	54
101. ábra Szátoki temető; saját fénykép	54
102. ábra Tereskei horgásztó felülete; saját fénykép.....	55
103. ábra Jézus szíve kápolna romjai és Szmrecsányi kriptá; Lőrinc Viktor Olivér fotója	55
104. ábra Nagyboldogasszony templom épülete; saját fénykép.....	55
105. ábra Friedczky-kúria épülete; saját fénykép.....	56
106. ábra Huszár kastély; INT - 055.....	56
107. ábra Pásti kereszt; saját fénykép.....	56
108. ábra Légvédelmi sziréna; saját fénykép	56
109. ábra Norton-típusú régi közkút; saját fénykép	57
110. ábra Három kereszt; saját fénykép.....	57
111. ábra Tereskei szomorú bükk; saját fénykép	57
112. ábra Régi fejfák; saját fénykép	57
113. ábra Klasszicista temetőkapu; saját fénykép	58
114. ábra Stációk; saját fénykép	58
115. ábra Régi kilométerkő; saját fénykép	58
116. ábra Kilátás Tereske határából; saját fénykép.....	58
117. ábra Kereszt 1924-ből; Lőrinc Viktor Olivér képe	59
118. ábra Pálos Frigyes emlékkő; saját fénykép.....	59
119. ábra Pálos Frigyes emlékszoba; Lőrinc Viktor Olivér képe	59
120. ábra Népi tornácos ház; saját fénykép	59
121. ábra Régi faluhatárt jelző kereszt; saját fénykép	60
122. ábra Helytörténeti múzeum egyik terme; Gillné Lisinszki Judit képe	60
123. ábra Kuruc-domb; INT - 028.....	60
124. ábra Szuprastruktúra elemek elhelyezkedése a településeken; saját szerkesztés	63
125. ábra SWOT analízis; saját szerkesztés	64

I. Bevezetés

Szakedolgozatom témájának Bánk település és az őt körülvevő települések turisztikai potenciáljának vizsgálatát választottam, amelyet tájépítészeti szemmel vizsgáltam és adtam rá fejlesztési javaslatokat. A terület nem ismeretlen számomra, gyerekkoromban Kétdodony és Romhány településen is éltünk egészen 6 éves koromig állandó jelleggel, azóta pedig rendszeres időközönként ellátogatunk az ott található telkünkre és a környéki területekre, ezáltal személyes tapasztalataim által lehetőségem van arra is, hogy alátámasszam vagy épp vitassam a szakirodalomban leírtakat és a köztudatban kialakult képet a környékről. A megyének és a járásnak úgy gondolom a vizsgált területnél ismertebb települése is van, ezért szeretném az apróbb falvakat is bevonni a szakedolgozatomba, összehasonlítva őket a nagyobb településekkel.

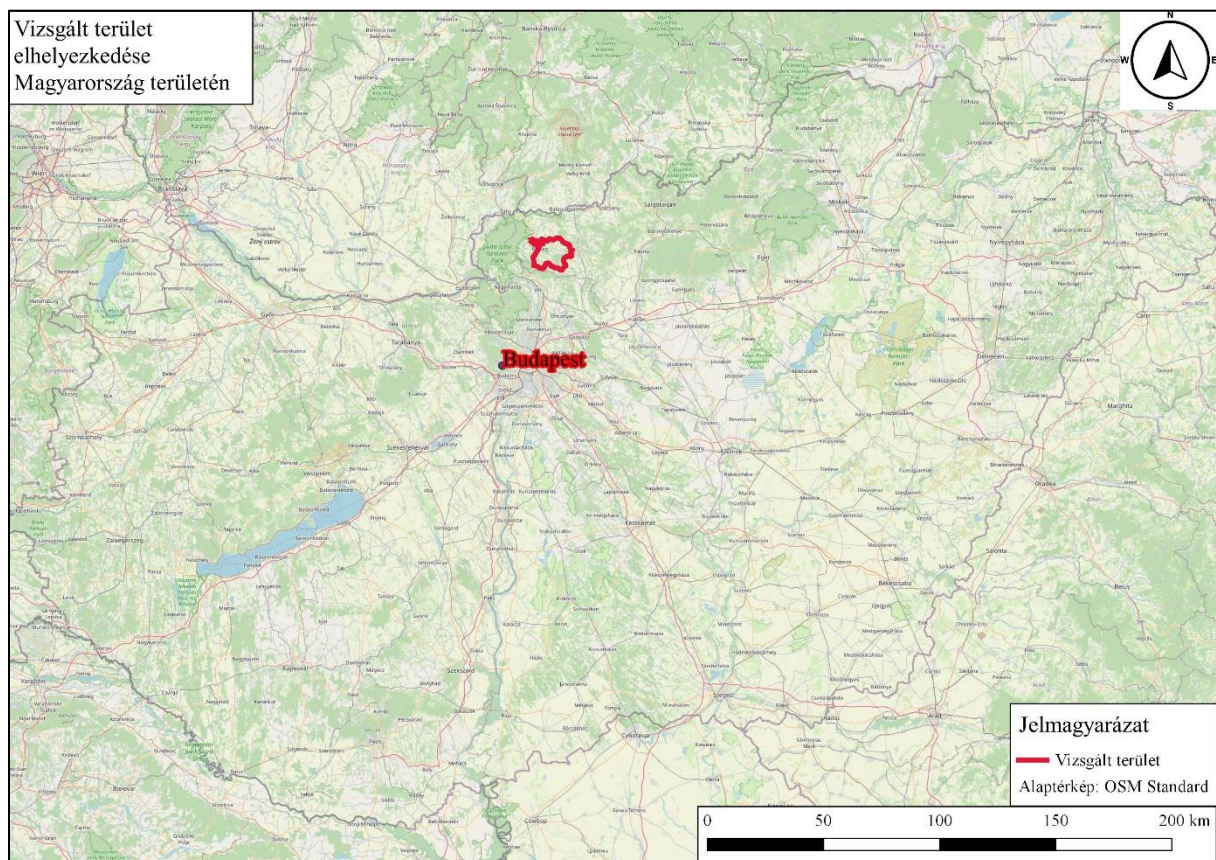
A. Célkitűzések és kutatási kérdések

A kutatásom konkrétan a Bánk, Tereske, Rétság, Romhány, Felsőpetény, Alsópetény, Nőtincs, Szátok és Kétdodony területeire koncentrálna specifikus célkitűzésekkel és kutatási kérdésekkel foglalkozik. A kutatásom célja az adott területek turisztikai potenciáljának feltérképezése, valamint a tájépítészeti megközelítések alkalmazása a fenntartható turisztikai fejlesztések elősegítésére ezen területeken. A kutatási kérdéseim között hangsúlyt kapott, hogy milyen természeti és kulturális erőforrásokkal rendelkeznek ezek a területek, és hogyan lehet ezeket a tájépítészeti tervezés és intervenciók révén kiaknázni a turisztikai vonzerő növelése érdekében. Vizsgálni szeretném, hogy milyen módszerekkel lehet gyűjteni és elemezni a turisztikai adatokat ezen területeken, figyelembe véve a tájépítészeti szempontokat. A kutatásban hangsúlyt kap a fenntarthatósági szempontok figyelembevétele a turisztikai tervezési folyamat során, különös tekintettel az adott területek természeti és kulturális értékeinek megőrzésére és védelmére. Figyelembe veszem a közösségi részvételt és a helyi érdekeket a turisztikai fejlesztések tervezése során. A kutatási eredményeim és a javaslatok közé tartozik a turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése ezen területeken, valamint a tájépítészeti tervezési javaslatok kidolgozása. A célom az, hogy konkrét ajánlásokat tegyek a tájépítészeti intervenciókra és tervezési fejlesztésekre a vizsgált településeken. Remélem ezek az eredmények és javaslatok hasznosak lehetnek a turisztikai szektor szakembereinek, döntéshozóknak és tájépítészeknek a turisztikai potenciál kiaknázása és fenntartható fejlesztések terén, különösen ezeken a konkrét területeken.

B. A Terület ismertetése

A/1 Elhelyezkedése, közlekedési infrastruktúrája és természeti adottságai

Vizsgált településeim Nógrád megye határain belül a Rétsági járásban helyezkednek el. Nógrád megye Magyarország északi részén fekszik, körbe határolja Pest, Heves és Borsod–Abaúj–Zemplén megye, illetve északról Szlovákia. Az ország második legkisebb területű megyéje. Lélekszámát tekintve pedig a legkisebb. A megye Budapest vonzáskörzetének külső gyűrűjébe tartozik, egyúttal a Felvidék déli kapu-térségét alkotja. Rajta keresztül vezet Budapestről leggyorsabban az út Szlovákia szívébe.

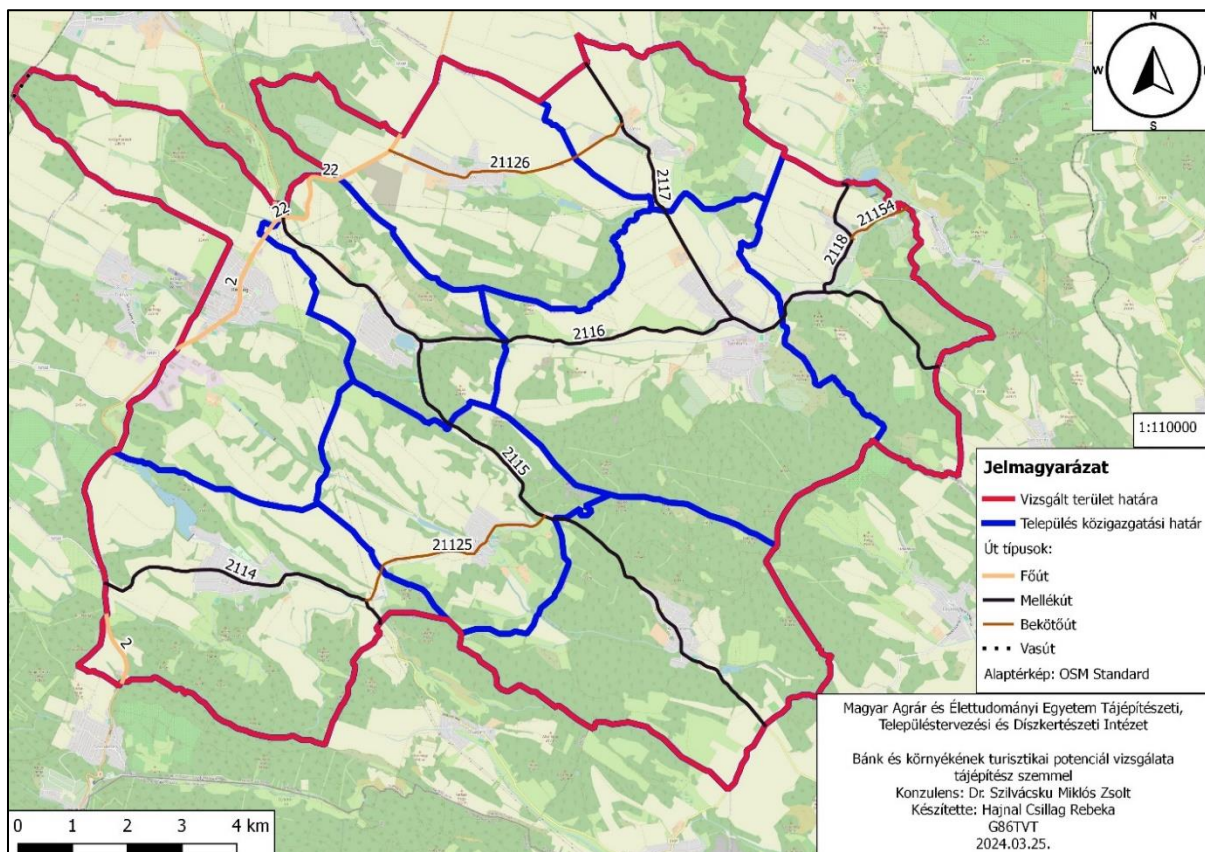

1. ábra *Vizsgált terület elhelyezkedése; Alaptérkép: OSM Standard; Saját szerkesztés*

A jelenlegi állapot szerint a Nógrád megyei úthálózat kiszolgálása nem megfelelő, a legtöbb mellékút rossz állapotban van. Az állami tulajdonú úthálózat jelenlegi hossza 963 km, mely magában foglalja a főutak 173 km-es részét, ide tartozik a 2. számú Budapest–Vác–Rétság–Hont főút, a 21. számú Hatvan–Somoskőújfalu elsőrendű főút, valamint a 22. számú Rétság–Salgótarján és 23. számú Kisterenye–Tarnalelesz másodrendű főutak. A mellékúthálózat összekötő és bekötőutakból áll, ami igazodik az apró falvas szerkezethez. A

mellékutak hossza 790 km, ezek burkolatállapot tekintetében az országos szinthez képest rosszabb állapotban van. (5-7 mellékletek) Az elmúlt években azonban több forrásból több mint 64 km út felújítása történt. A vasúthálózat a megyében rossz állapotú. 2007 óta felszámolták a vasútvonalat Diósjenőtől Romhányig, így a vizsgált területen a használaton kívüli, több helyen már elbontott vasútvonal lelhető fel. A kerékpárutak hálózatfejlesztése folyamatosan növekszik. A megye túlnyomó részén a közúti közlekedés dominál, és a Volánbusz járatai érintik a települések jelentős részét. A tömegközlekedési hálózat nem megfelelően támogatja a munkába járást ezért a reggeli munkakezdésre való eljutás problémát jelent. A fővonalakra tartó expressz távolsági járatok jobb műszaki állapotú és újabb buszokkal közlekednek, ami erősíti a munkaerő elvándorlását a megyéből. A kisebb falvakban nehézséget okoz a munkaerő szállítása, mivel a térbeli és időbeli korlátok miatt nem minden településről indíthatók járatok a munkakezdéshez igazodva. A közlekedésfejlesztési projektek és tervezett kerékpárutak bővítése javíthatja a közlekedési megközelíthetőséget és a munkaerő mobilitását a megyében. (TFK 2014–2020; 53)

2. ábra Fő útvonalak a területen; Alaptérkép: OSM Standard; Saját szerkesztés

B/1.2 Természeti adottságok

A vizsgált területet megfigyelve a településeket 3 különböző területre sorolja a kistájkataszter. Romhány, Rétság, Nőtincs, Bánk, Tereske és Szátok a Nógrádi-medence részét képezi. Alsópetény a Nézsa–Csővári-dombsághoz, míg Kétdobony a Terényi-dombsághoz tartozik. (1-4 mellékletek)

B/1.2.1 Nógrádi medence

B/1.2.1.1 Domborzata

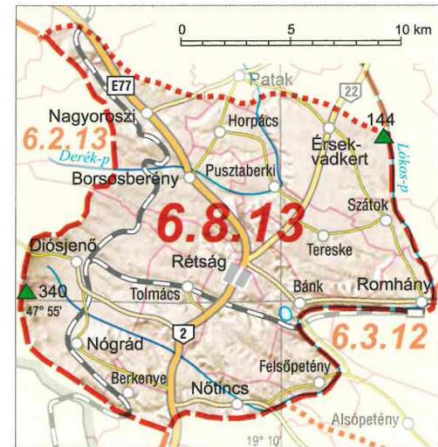
A Börzsöny és a Cserhát között fekvő medencedomság. Abszolút magassága 144 és 340 méter közötti. Horizontálisan nagy mértékben felszabdalt. Az agyagos felszínét a negyedidőszaki lejtős mozgások hatására deráziós formák tarkítják. (Dövényi 2010; 807) (1. melléklet)

B/1.2.1.2 Talaja

A Cserhát és Börzsöny közötti területek közzetani alapját oligocén homokkő és agyag adja, felszínét pedig pleisztocén agyag és lösszerű üledék fedik. Az itt található erdőtalajok összetétele vályog, erősen savanyú hatásúak, de jó vízháztartásúak. Az alacsonyabb területek legnagyobb részét barnaföldek képezik. Nagyobb részüket régóta mezőgazdasági területként hasznosítják. Csak kismértékben erdősülnek. A D-i oldalakon a humuszodás és az erózió is erősebb. Szátok határában fekete nyirok talaj is található. (Dövényi 2010; 808) (8. melléklet)

B/1.2.1.3 Éghajlata

Mérsékelt hűvös száraz éghajlatú, de nyugaton már a mérsékelt nedves éghajlathoz hasonlít. A napsütéses órák száma eléri az 1870 órát. Az évi középhőmérséklet 9,0 – 9,5 °C körül alakul, ami a vegetációs időszakban a 16 °C-t is eléri. Az évi abszolút maximum hőmérséklet 32,0 – 33,0 °C közötti. Az évi abszolút minimum hőmérséklet pedig – 17 °C. Az évi csapadékmennyiség 600–640 mm között valószínűsíthető. Az uralkodó szélirány az ÉNY-i szél. Ezek a komponensek kedvezőek a mezőgazdasági növények számára. (Dövényi 2010; 807)

3. ábra Nógrádi medence lehatárolása;
Forrás: Dövényi 2010

B/1.2.1.4 Vízrajza

A kistájat a Hévízi-, a Fekete-, a Derék- és a Lókos-patak déli vízgyűjtőterületére terjed ki. A vízfolyássűrűség magasnak számít, több vízfolyás is érkezik a területre. (Dövényi 2010; 808)

A területen az árvizek nem jelentenek veszélyt mivel gyors lefolyásúak. A kisebb, nagyobb tavak, mint például a Bánki-tó is az időszakos árhullámokat tározással hasznosítja. A talajvíz mennyisége alacsony, nagyjából a felszín alatti 4–6 méteres mélységben érhető el. Helyenként jelentős a nitráttartalom, ami okán romlik a vízminőség. A települések nagyrésze csatornával ellátottak. (Dövényi 2010; 808)

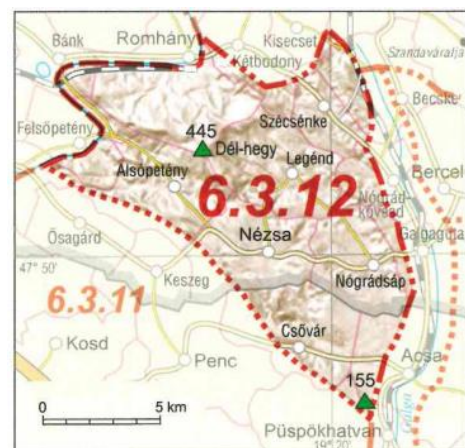
B/1.2.1.5 Növényzete

Főként cseres- és gyertyános-tölgyesek alkotják. Mocsarak és üde-nedves rétek lelhetőek fel a lankásabb területeken. A maradványtölgyesek foltjaiban értékes növények a madársisakfajok (*Cephalanthera* spp.), a turbánliliom (*Lilium martagon*) és a gérbics (*Limodorum abortivum*). A szántókon és parlagon hagyott területeken az eredeti gyomflóra fajok kezdenek újra megtelepedni, ilyen például a konkoly (*Agrostemma githago*) és a pipacs (*Papaver rhoeas*) is. A fajokszáma 600–800 darab, amiből kevesebb mint 20 az özönfaj. (Dövényi 2010; 808) (9. melléklet)

B/1.2.2 Nézsza-Csővári-dombság

B/1.2.2.1 Domborzata

Tengerszintfeletti magassága 155 és 445 méter közötti. A peremi területek felé alacsonyodik és erősen tagolt. Felszíne 3 domborzattípusba sorolhatóak be a részei: közepes dombsági hát és lejtő, alacsony dombhát és lejtő, illetve gerinces típusú alacsony középhegység. A gerincen sasbércek vannak, amiket a fiatal tektonikus mozgások exhumáltak. Felszíne fedett karszt jellegű, víznyelőkkel tarkítva. A terület nagyrésze közepesen veszélyeztetett erózióval. (Dövényi 2010;677)

4. ábra Nézsza-Csővári-dombság lehatárolása; Forrás: Dövényi 2010

B/1.2.2.2 Talaja

Részarányban vályogos, agyagos vályogos, jó vízgazdálkodású, maximum közepesen erodált, erdőborított agyagbemosódásos barna erdőtalaj képezi. Erózió miatt szántóként és legelőként csak kis része hasznosítható. A lösszel fedett barnaföldek kisebb mértékben fordulnak elő, főként ezeket a területeket hasznosítják szántóként és legelőként. Jelentős a földes kopárok előfordulása, amelyeknek szervesanyag-tartalmát kevesebb mint a barna erdőtalajoké és nagy az elfolyás is. (Dövényi 2010;678) (8.melléklet)

B/1.2.2.3 Éghajlata

A kistáj mérsékelten hűvös–száraz éghajlatú. Átlagosan évente nagyjából 1900 órán át süt a Nap. Az évi középhőmérséklet 9,2–9,6 °C közötti. Az évi maximum hőmérséklet átlaga 31–32 °C, míg a minimumé –16 – –17 °C közé esik. Megközelítőleg 580 mm csapadék hullik évente. Döntő többségben az ÉNY-i szél uralkodik. (Dövényi 2010; 677)

B/1.2.2.4 Vízirajza

Gyenge lefolyású, száraz területről van szó. A Galga középső és a Lókos–patak felső jobb oldali kis vízfolyások vannak a területen. Nincs jelentősebb forrás. A talajvíz és az artézi kutak mennyisége igen kevés. a közüzemi csatornahálózatba nincs mindegyik település bekötve. (Dövényi 2010; 677–678)

B/1.2.2.5 Növényzete

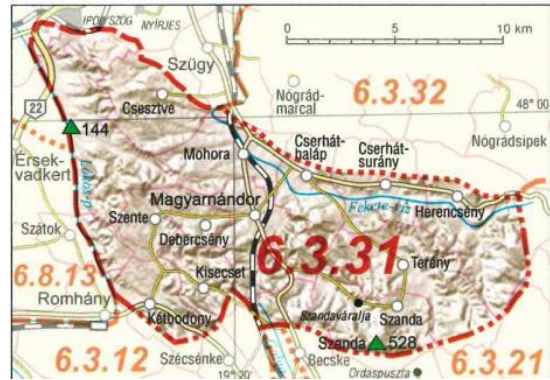
Eredetileg tatárjuharos lösztölgyesek, cseres–tölgyesek és gyertyános–tölgyesek alkották. A D–i oldalon bokorerdők, felhagyott szőlők és gyümölcsösök, másodlagos cserjések és száraz gyepek alkotják a növényzetet. Értékes fajok ezeken a területeken a tatár juhar (*Acer tataricum*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), sziklai sás (*Carex halleriana*) dudafürt (*Cicuta arborescens*, nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), sujtár (*Laser tribolum*), sárga len (*Linum flavum*), terpedt rezedá (*Reseda phyteuma*), mocsári csorbóka (*Sonchus palustris*), lappangó sásos (*Carex humilis*). Jellegzetesek növényei például a magyar bogáncs (*Carduus collinus*), a sziklai sás (*Carex halleriana*), a virágos kőris (*Fraxinus ornus*), a naprózsa (*Fumana procumbens*), magas gubóvirág (*Globularia punctata*), és a berkipimpó (*Waldsteinia geoides*). Érdemes megemlíteni a kiterjedt feketefenyő–telepítéseket is. A fajsám 600–800 közötti. (Dövényi 2010; 678) (9. melléklet)

B/1.2.3 Terényi–dombság

B/1.2.3.1 Domborzata

Tengerszint feletti magassága 144 és 528 méter közötti. Dombvidék melyet alacsony, gerinces típusú középhegységek, illetve telérvonulatok határolnak. Ezáltal a Cserhát hegyláb felszínének számít. Felszíne ÉNY-i lejtésű. Völgyekkel erősen szabdalt. Nagymértékű a talajerózió, néhol jellemző a csuszamlás. (Dövényi 2010; 693)

5. ábra Terényi-dombság lehatárolása

B/1.2.3.2 Talaja

Andezitkúpok és –telérek tarkítják. Azonban található még oligocén homokkő, miocén slír tarka agyag, lösz és szoliflukciós lösz is. Leginkább az agyagbemosódásos barna erdőtalajok és barnaföldek a jellemzőek. Az erdőtalajok kedvezőtlen vízgazdálkodásúak ezért főként erdőként és legelőként hasznosítják. A barnaföldek jó vízgazdálkodásúak ezért szántóként hasznosítják nagyrészt. A rét, a legelő és a gyümölcsösök összterülete kevesebb mint 5%. (Dövényi 2010; 695) (8. melléklet)

B/1.2.3.3 Éghajlata

Mérsékelt hűvös–száraz az éghajlat. A napsütéses órák száma nagyjából 1880. Az évi középhőmérséklet 9–9,5 °C között alakul. Az maximum hőmérséklet átlaga 31–32 °C, a minimumé pedig –17 °C. Átlagosan 580 mm csapadék mérhető. Uralkodó széliránya az ÉNY-i. (Dövényi 2010; 694)

B/1.2.3.4 Vízrajza

A területen jellemzőek a gyors lefolyású árvizek. A területen átfolyik a Lókos-patak és a Fekete víz. Az egyetlen forrás, ami a területen található az a herencsényi Dobos-kút. A területen szintén csak egyetlen tó lelhető fel, mégpedig a Kéthodonyi-tározó. Talajvíz az északi területeken 4–6 méter mélységben észlelhető. Közüzemi vízellátás minden településen van, azonban csatorna csak nagyjából a települések felén van kiépítve. (Dövényi 2010; 694)

B/1.2.3.5 Növényzete

Főképpen cseres– és gyertyános–tölgyesek alkotják potenciális vegetációját. Jelentős a telepített erdők mértéke. Nagyszámban előfordulnak patakok, nádasok, nedves rétek és fennmaradt ligeterdők. Értékes növények a területen a szarvasgyökér (*Tordylium maximum*), a

rózsás kövirózsa (*Sempervivum marmoreum*), a sziklai gyöngyvessző (*Spirea media*), a jajrózsa (*Rosa spinosissima*), a csillogó gólyaorr (*Geranium lucidum*), a tavaszi görvélyfű (*Scrophularia vernalis*) és a berki pimpó (*Waldsteinia geoides*). A komoly problémát jelentő gyomfajok a következők: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranyvessző fajok (*Solidago* spp.), japánkeserűfű fajok (*Raynouria* spp.) és a vízparti deréce (*Chamaenerion dodonaei*). A terület összesített fajszáma 600–800 közötti, amiből a védett fajok száma 20 alatti. (9. melléklet)

C. Tájérténet és területhasználatok

A megye történelme hosszadalmas. A Névtelen Krónikás állítása szerint békésen fogadták az itt élő népek a honfoglaló elődeinket, akik a kabar törzsszel foglalták el a területet. Árpád vezér a törzsfők kezébe adta a területet, akiknek nevét több település őrzi még. Megőrizték a sókereskedelmi útvonalat és megerősítették a várakat. Szent István vármegyerendszerében ezután helyet kapott a Nógrádi vár is. A török megszállás idejében a megyében a törökökön kívül az osztrákok is pusztítottak a megyében, illetve a nemesi családok közt is harcok dúltak. A törökök utáni időszakban a megye adott otthont a Rákóczi szabadságharc kiinduló pontjának. A romhányi csata 300. évfordulójára a település lakosai forgalomból kivont 1 forintosokat gyűjtöttek össze, amiből harangot öntettek egy lengyel mesterrel. (INT-001) Az 1848–49-es szabadságharcok során Rétság város határában ágyútűz kíséretében érkezett Görgey serege. A tűz felégette az akkori települést. A XIX. század közepétől meginduló iparosodás folyamatába kialakult a modern bányászkodás, a vasúti közlekedés fejlődése, ami megalapozta a későbbiekben a vasgyártást és az üvegipar letelepedését a megyében. A fejlődésnek az I. világháború kirobbanása szabott gátat. 1919-ben cseh és szlovák legionáriusok vonultak be Balassagyarmatra. A trianoni békeszerződés okán a megye is területeket veszített el, ahol 3 milliónyian vallották magukat magyar ajkúnak. Az elvesztett területek a megye 42,3 %-a volt, összesen 117 települést beleszámítva. Az elcsatolt területeken több nyersanyagbázis is található volt. (INT-002)

Romhány települése a 15. században még két különálló, Kis- és Nagyromhány néven szerepelt. A török hódoltság ideje alatt török parancsnokok hűbérbirtokai voltak. A legnevezetesebb történelmi emléke a településnek az 1710 január 22-én vívott romhányi csata, amelyben a kurucok harcoltak II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós mellett, Heister Sigbert császári csapatai ellen. A 20. században évtizedekig működött az ország egyik legnagyobb

harcijármű-bázisa Romhány területén. Romhány nevét már 1243-ban említette egy oklevél. (INT-001)

Kétdodony települése eredetileg a Kartal nemzetség ősbirtoka volt, Alsó-bodony és Felső-Bodony egysüléséből keletkezett. Kartal nemzetség örököse perben állt a margitszigeti apácákkal, így 1271-ben IV. Béla hatására átadta a területet az apácák irányításának. A török hódoltság után a területet a romhányi csatáig több földesúr igazgatta, volt, hogy egyszerre több is. (INT-003) Kétdodony települése 1982 és 1193 nem volt önálló, hanem Romhányval egyesítették. (INT-001)

Tereske településéről már a tatárjárás előtről is van megemlékezés. A Benedek-rendi apátság rendezkedett be a területen. A kolostor egészen a 15.századig fennmaradt, napjainkban nyomai a Dennek-pusztai erdőben lelhetőek fel. A török hűbérurak alól 1593-ban szabadult fel. 1866-ban kolera pusztított a településen. (INT-003) A falu neve a honfoglalás előtti korban itt lakó szlávoktól eredhet. Egyes források szerint a templom alól több alagútrendszer is vezetett az az apátság épületéig, hogy növeljék a menekülés esélyét. A török idő után rövid ideig az Erdélyi Fejedelemséghez tartozott, azonban a bécsi béke értelmében át kellett adniuk a császári hatalomnak. Ez a hatalmi átrendeződés még egyszer megtörtént 1619 és 1622 között. A romhányi csata erre a területre is kihatással volt, a Kurucz-domb alatt temették el az elesett kuruc és labanc katonákat. Az 1848-49-es szabadságharc során itt is átvonultak a seregek. Ekkor szállták meg az oroszok először a községet, majd 1945-ben még egyszer. Itt is felütötte fejét a kolera járvány. Az 1867-es Kiegyezést követően a település növekedésnek indult. (INT-004)

Szátok településének említése először 1255-ben történt, akkor még Zatok alakban. (INT-001) Előfordult, hogy 2 Szátokat is feljegyeztek az iratokban, mint Alsó- és Felső-Szátok vagy Alsó-Szátok Puszta és Kis-Szátok. A török hódoltság alatt lakossága lecsökkent, de nem néptelenedett el szomszédjaival ellentétben. A 18. századtól kezdve volt újra birtokosa a területnek. A két világháború között fellendülőben volt az ipar és a kereskedelem is, azonban a későbbiekben a helybeliek már csak földművelésből tudtak megélni. Régebben a terület kedvező klímájának köszönhetően szőlőt is termesztettek, azonban napjainkban csak pár pince maradt meg az ott élők saját használatára. Sente irányába található a Rákóczi Forrás, ahol a mondák alapján Rákóczi megpihent és figyelte a csatamezőt. (INT-005)

Felsőpetény eredetileg a Csák nemzetség birtoka volt, amit 1268-1274 között a királyi főlovászmester egyik tisztjének ajándékoztak. (INT-003) A 14. században vált különálló

településsé. A törökök nagy pusztítást végeztek a településen. A magyar lakosság pótlására a 18.században szlovákok települtek be.

Alsópetény határában elhelyezkedő földvár bizonyítéka annak, hogy a terület közkedvelt volt őseik számára. A falut természeti szépségei miatt Cserhát „Kis Svájcának is emlegetik. Először IV. László király ajándékozta oda a területet alattvalójának, amit egy 1268-ban íródott oklevél bizonyít. Az Alsópetényi család kihalása után 1440-től a Szobi család birtokolta. A török idők alatt itt is minden a földdel lett egyenlővé. (INT-001) A felszabadító háború csak újabb rombolással növelte a már így is szomorú helyzet súlyát. A földesurak lutheránus szlovákokat telepítettek be a jobbágytelkekre. Azonban a földesúr állította, hogy az őáltala betelepítettek katolikusok. A területen a kétnyomásos gazdálkodás az 1710-es évek után kezdett elterjedni. (INT-006)

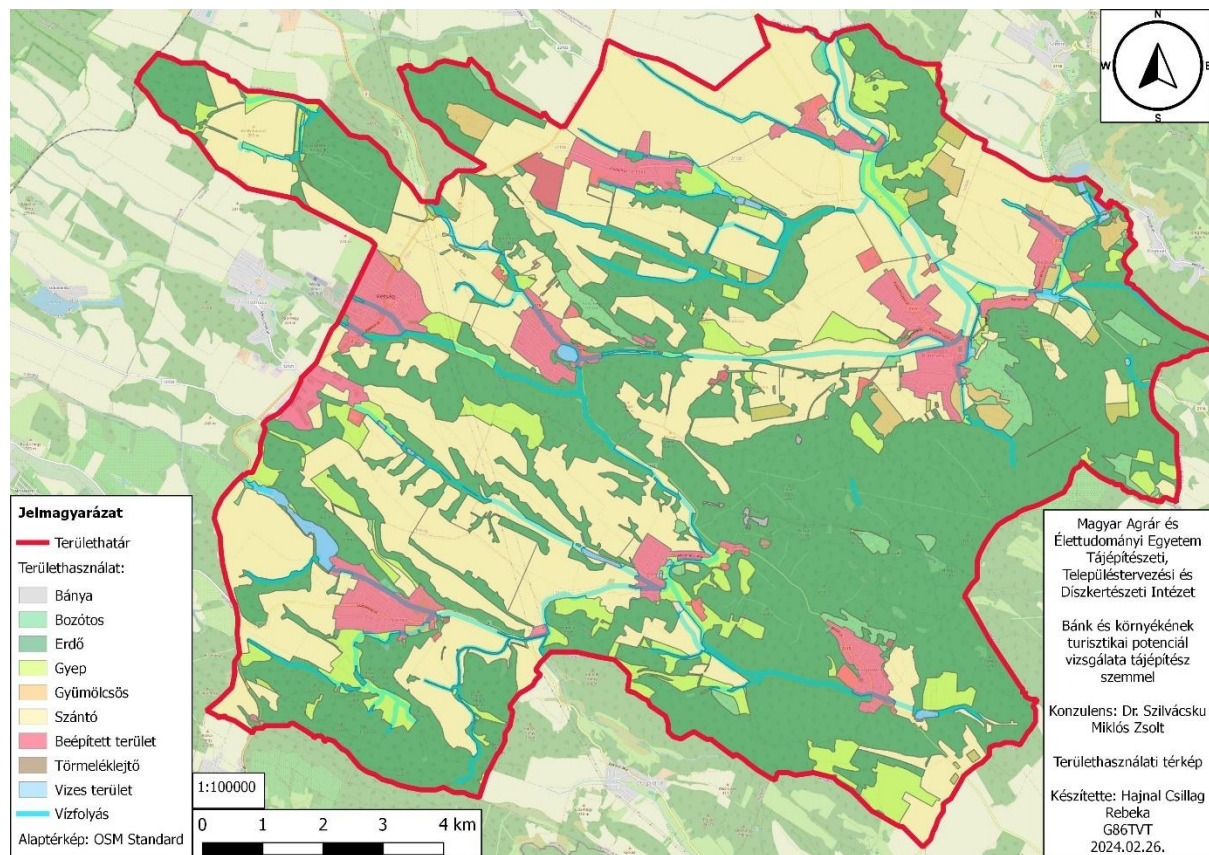
1317-ben I. Károly király A Széchy családnak ajándékozta Nőtincs települését. A törökök megszállás után 1598-ban lett újra magyar földesura. 1612-ből fennmaradt a település legrégebbi pecsétje is. Több szerencsétlenség is pusztított még a településen, mint földrengés, kolera és tüzvész. (INT-003) A közel 40 hektáros tava Nógrád megye egyetlen helyszíne, ahol síkvízi kajak-kenu szakosztály üzemel. Halnevelés és horgászat is helyet kap. Lekerített területen a melegebb hónapokban vízibiciklizésre van lehetőség. 3 km-es sétára vagy biciklizésre van lehetőség a tó körüli ösvényen. (INT-007)

Bánkot jelenleg tótok és magyarok lakják. Terjéni Radnóti György tulajdona volt 1506-ban, azonban a török támadás során elpusztították. 1770 és 1826 között több földesura is volt. (INT-003) A Bánki tó jelenlegi kontúrját a második katonai felmérésen már kialakulónak látható. Az üdülőterületté való átalakításához szükséges munkálatokhoz már a 70-es években számos beruházást megkezdtek. A tengerszemet belső források és a Lókos-patak is táplálja. 1991-től a vízminőség romlása miatt a fürdőzésre alkalmatlanná vált. 2001-2002 között állami támogatással sikeresen véghez vitték a tó rehabilitációját, ami izsapatrással, partrendezéssel és bővítéssel is járt. A településen napjainkig őrzik a szlovák nemzetiség hagyományait, több ünnep alkalmával rendeznek hagyományőrző eseményeket és régi szlovák tájházat is lehet látogatni a településen. (INT-008)

A nógrádi járás székhelyét, Rétságot, a 1393-ban a Lossonczy család igazgatta. A török hódoltság alatt nem rombolták le, hanem hűbérbirtokként létezett tovább. Ennek ellenére az 1600-as években szinte teljesen elnéptelenedett. Az 1848-49-es szabadságharc során többször

vonultak keresztül a hadseregek a településen. A váczi csata után a menekülő magyar sereget ágyúzni kezdték, így a település egyrésze lángok martaléka lett. (INT–003)

A katonai térképek alapján a települések kisebb nagyobb változásokon mentek át az I. katonai felméréstől a negyedikig. Lecsökkentek a szántók és az erdőterületek. Az első katonai térképen még látható Szátok településen egy tó jelenléte, ami a későbbi térképeken már nincs feltüntetve. A Bánki-tó méretei is jelentősen nagyobb kiterjedést mutatnak az első térképen, mint a későbbiekben. A Nőtincsi tó szintén csak az első katonai térképen van feltüntetve azonban a terepi bejárás folyamán tapasztalatom alapján napjainkban is található egy horgásztó.

6. ábra Területhasználati térkép; saját szerkesztés; alaptérkép forrása: OSM Standard

D. Gazdasági helyzetek

Kétdobony településén a közmű általi vízvezetés hiányos. Romhányban működő agyagbánya üzemel, illetve egy felhagyott kőbánya található. Felsőpetényben agyag-, ásvány bányaterület működik. A települések 2019-ben megnyertek támogatásokat a Vidékfejlesztési Programból. Alsópetény, Kétdobony, Nőtincs, Romhány, Szátok és Tereske agrár-környezetgazdálkodási támogatást nyert, Bánk nem mezőgazdasági tevékenység beindítására és fejlesztésére irányuló támogatást szerzett, Felsőpetény és Kétdobony a településképet

meghatározó épületek külső rekonstrukciójára és többfunkciós közösségi tér létrehozására kapott pénzt, Nőtincs mezőgazdasági biztosításához kapott támogatási díjat, illetve működési és animációs költségekhez támogatást. Romhány szintén kapott támogatást a mezőgazdasági biztosítási díjhoz és támogatást nyert a helyi termékértékesítést szolgáló piaci infrastrukturális és közétkeztetés fejlesztésére. Szátok nyerte a legnagyobb összegű támogatást összességében, közelítőleg 38 millió forintot. Támogatást nyert a szarvasmarha tartó telepek korszerűsítésére, a tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjólétre, a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzésére, ökológiai gazdálkodásra történő áttérésre és fenntartásra. (TEIR) Nagy mértékű a munkába ingázók száma a budapesti agglomerációba Rétság környékéről. Ettől függetlenül a Rétsági Ipari park több mint 9,5 hektár területen terül el, sok munkahelyet teremtve. (TFK 2014–2020; 29–30) A rétsági járásban 2015–ös adatok alapján a fegyveres szerveknél 101 főt foglalkoztattak. 2022-es adat alapján 20 fő foglalkozott mezőgazdasággal, 9 fő foglalkozik erdőgazdálkodással, vadgazdálkodással és halászattal. Az élelmiszeriparban 29-en, a könnyűiparban 119-en, a fém- és villamosiparban 551-en, a kézműiparban 21-en, az építőiparban 383-an dolgoztak. A szakképzettséget nem igénylő munkaterületeken 2550 fő dolgozik. Kereskedelembe és szolgáltatásban 1281-en dolgoztak. A rétsági járásban a nyilvántartott álláskeresők, 15 és 64 év közötti korúak száma ebben az évben 3,2 fő volt, ami a megyei átlaghoz képest kevesebb. (10-12. melléklet) (TEIR)

E. Háttérinformáció a turisztikai potenciál vizsgálatáról

A turizmus szociális és gazdasági szempontból a mai világunk egyik legfontosabb alkotója. Az utazók száma minden napról napra egyre növekszik. A fejlődése okán több negatív hatás is kialakulhat ezáltal fontos a tervezési és szabályozási munkálatok, hogy elkerüljük ezeket. (INT-009)

A turizmus kínálatának megértéséhez az első lépés, hogy pontosan meghatározzuk a turisztikai termék definícióját. Az „idegenforgalmi termék” kifejezést már a nyolcvanas években megpróbálták a szociális gazdasági mechanizmusoktól külön álló fogalomként kezelni. „Az idegenforgalmi termék valójában egy kínálati halmaz, amelyben a kereslet igényeit kielégítő szolgáltatások találhatók” A "turisztikai termék" kifejezés eredetileg Philip Kotler marketingelméletéből származik, amely Stephen Smith munkásságának köszönhetően terjedt el a nemzetközi szakirodalomban. Hazánkban főként a Magyar Turizmus Zrt. és

jogelődje, a Magyar Turisztikai Szolgálat által évente közreadott marketingtervek alapján vált ismertté. Az 1996-ban elfogadott Országos Középtávú Turisztikai Marketingstratégiára (1996–2000) épült, és az 1997-es koncepcionális marketingterv hatására vált nyilvánvalóvá, hogy az a modern turisztikai termékfejlesztés és menedzsment kezdetét jelenti. Ebben az időszakban a turisztikai terméket a turisztikai kínálat fejlesztésének legfontosabb kategóriájaként tekintették, olyan szolgáltatáscsomagként, amely a turisták igényeinek teljes körű kielégítését célozza, és a vonzerőn alapul, amelyért a turisták az adott régióba látogatnak. A tartalom magában foglalta a közlekedési, szállás-, étkezési, szórakozási, egészségügyi, biztonsági, banki, kommunikációs és más szolgáltatásokat, amelyek kiszolgálták a turisták igényeit. Annak ellenére, hogy a fogalmak mögötti egységes elméleti háttér hiányzott, az Országos Középtávú Turisztikai Marketingstratégiában alapul véve négy termékcsoporthoz (üzleti utazás, wellness, speciális érdeklődés, vízparti üdülés) határoztak meg, amelyekbe összesen 36 terméktípust soroltak. (INT–010)

Amikor a turisztikai termékek csoportosításáról beszélünk, figyelembe vesszük a meglévő hagyományokat és a nemzetközi környezetet. Fő célunk az, hogy a termék neve egyértelműen kapcsolódjon a turisztikai tevékenység lényegéhez (például konferenciaturizmus, bevásárlóturizmus, lovas turizmus) vagy a földrajzilag jól meghatározható területhez, amely meghatározza a kereslet viselkedését (például falusi turizmus, városi turizmus). Emellett figyelembe vesszük a különböző piaci szegmenseket is (például ifjúsági turizmus, senior turizmus). Kerüljük az olyan homályos megfogalmazásokat, mint például a hobbiturizmus, mivel ezek zavarokat okoznak a termék központi eleme, vagyis a vonzerő kapcsán. Elismerjük az önállóan (kerékpáros turizmus) és csoportban (aktív turizmus) kifejezett turisztikai termékek létjogosultságát és az ezekbe történő besorolás esetleges szubjektivitását. Ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy fogalmilag nem szabad összekeverni a turisztikai termékeket a megszokott turizmus típusokkal (szabadidős és üzleti turizmus) vagy a turizmus ismert formáival (alternatív és tömeges turizmus). Fontos hangsúlyozni, hogy a turisztikai termék, bár gyakran hasonlít a turisztikai vállalkozások által összeállított csomagajánlatokhoz a katalógusokban, nem azonos a programmal, amely az árualap részét képezi. A turisztikai termék magasabb absztrakciós szinten helyezkedik el. Gyakorlatban a desztináció által kínált termék (például az észak–alföldi lovas turizmus) jelenik meg értékesíthető programként (például tereplovaglás a hortobágyi pusztán) az utazási irodák kínálatában. (INT–010)

Vannak térspecifikus termékek, amelyek infra- és szuprastruktúra elemei szorosan kötődnek a térhez. Ilyen például a városi és a falusi turizmus is, ami jelen szakdolgozatban a

központi fogalmat képez. A csoportspecifikus termékek, amelyeket az utazók a csoporthoz tartozva, vagy csak nehezen vagy egyáltalán nem lennének képesek megszerezni. (INT-010)

II. Elméleti háttér

A. A turisztikai potenciál fogalma és jelentősége

A/1 A turizmus rendszere

A turizmus elemzésekor nem lehet figyelmen kívül hagyni a környezeti, társadalmi és technológiai tényezőket sem. A rendszerelmélet segítségével feltárhatjuk a turizmus komplexitását és az ezzel járó problémákat, melyeket a turizmus hatásaival és kölcsönhatásaival kell szem előtt tartani. Ezáltal lehetőség nyílik a fenntartható turizmus megvalósítására, amely egyensúlyt teremt a gazdasági fejlődés, a kulturális megőrzés és a környezeti védelem között. (Dr. Fekete Mátyás 2006;9)

Az általános rendszerelmélet a rendszerek felépítését, kapcsolódásait és működését vizsgálja. A turizmus rendszere nyitott rendszer, amely befolyásolja és befolyásolódik a környezetével való kölcsönhatásokban. Fontos megvizsgálni az input és output hatásokat, hogy jobban megértsük, hogyan is működik a kölcsönhatás. Ezáltal felismerhetjük a turizmus komplexitását és annak társadalmi, környezeti és gazdasági következményeit. Dr. Lengyel Márton a kereslet és kínálat köré csoportosítja a turizmus rendszerének és környezetének összetevőit az 1992-ben megjelent Turizmus általános elmélete című könyvében. (Dr. Fekete Mátyás 2006;9–10)

A turizmus rendszerének működése és hatásai számos dimenzióval és alrendszerrel kapcsolatosak. Fontos figyelembe venni a közgazdasági, társadalmi-kulturális, politikai, technológiai és természeti környezetet. Az alrendszerek, mint az alanyi, intézményi, települési, létesítményi és idegenforgalmi szervezetek, mind befolyásolják és befolyásoltak a turizmus folyamatában. A turisztikai vállalkozásoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk mind az alanyi, mind a tárgyi alrendszerekre, valamint a keresleti-kínálati tényezőkre a siker és jövedelmezőség érdekében. Fontos megérteni, hogy az adottságok és hatótényezők változtatása hosszú távon költségigényes lehet, és a változások általában lassú és nehezen mérhető módon történnek. Ebből következik, hogy a turizmus fejlődése és fenntarthatósága érdekében teljeskörű megközelítésre van szükség, amely figyelembe veszi az összes érintett dimenziót és alrendszert. (Dr. Fekete Mátyás 2006;11)

A/2 A turizmus mai fogalmának kialakulása

A turizmus mai fogalmának meghatározása előtt többen is fogalmaztak meg meghatározást a turizmusra. Ezek közül egyik például Glücksmann, a berlini iskola egyik alapítója, aki nagyon leegyszerűsítve azt mondta „A turizmus személyek utazása egy olyan helyre, ahol nincs állandó lakásuk”. Azóta ez az értelmezés folyamatosan bővült és mutatja, hogy a turizmus társadalmi szempontból egyre jelentősebbé, az életminőség részévé vált. (Dr. Fekete Mátyás 2006;11)

Hunziger–Krapf alapvető definíciója az idegenforgalom jelenségének leírásában és tisztázásában nagy jelentőséggel bír. Ők svájci professzorok, akik meghatározásukat 1942-ben dolgozták ki. Az idegenforgalom jelentős strukturális változáson ment át az elmúlt évtizedekben. A turizmust már nem lehet csak eredeti definíciójában értelmezni. Napjainkban például az üzleti utazások már nem a fogyasztásorientált turizmus fogalmát erősíti. A turizmus lényege az állandó környezetből való kiszakadás és a helyválttatás, amely lehet szabadidőben vagy munkaidőben. Fontos megkülönböztetni a munkakeresés célú utazásoktól, mint például a vendégmunkások munkavégzését. A turizmus szűkebb értelemben vett szabadidő tevékenységet jelent az állandó lakáson kívül, amelyet a változatosság igénye motivál. A turizmus–definíció kialakításában ezek az elemek fontos szerepet játszanak. A professzorok meghatározását napjainkban is használják, azonban az AIEST (Tudományos Idegenforgalmi Szakértők Nemzetközi egyesülete) kicsit megváltoztatott. A jelenlegi változatban így szerepel: „A turizmus azoknak a kapcsolatoknak és jelenségeknek az összessége, amelyek utazásból és nem az adott településen lakók tartózkodásából származnak feltéve, hogy a tartózkodás nem letelepülés jellegű és nem kapcsolódik hozzá keresőtevékenység.” (Dr. Fekete Mátyás 2006;13)

A fogalom fejlődésében szerepe volt még 1980-as Manilai nyilatkozatnak, aminek elemei képezték dr. Lengyel Márton megfogalmazásait 1968-ban, amit a WTO (World Tourism Organization) is átvett. Később 1989-ben ezt bővítették még tovább a Hágai Nyilatkozatban és így az alapfogalommá ez vált: „A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyválttatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.” (Dr. Fekete Mátyás 2006;12–15)

Bernecker volt az első, aki megpróbálta csoportosítani a turizmus formáit és fajtáit. Elsőként a turizmusfajták a motivációk szempontjából csoportosított az utazó szemszögéből vizsgálva. Ezalapján 6 csoportot hozott létre: pihenés célú, sportturizmus, gazdasági célú, társadalmi célú, politikaorientált vagy kulturális célú. (Dr. Fekete Mátyás 2006;16):

A másodiknál a turizmusformák külső okok és hatások szerint csoportosított 10 Fő csoportot és 37 alcsoportot különböztetett meg összesen. Példák a csoportjaira: Életkor alapján – Ifjúsági turizmus; Évszak szerint – Nyári turizmus; Utazási forma alapján – Egyéni turizmus. (Dr. Fekete Mátyás 2006;16–18).

A/3 A turizmusra ható környezet

A turizmust több típusú környezet is befolyásolja. A közgazdasági, a társadalmi–kulturális, a politikai, a technológiai és a természeti környezet. A közgazdasági jövedelmek és valutahelyzetek jelentősen befolyásolják, hogy az emberek mennyit utaznak és szánnak egy utazásra. A társadalmi és kulturális környezet befolyásolja, hogy az egyén milyen szintű szükségletet érez az utazásra, van-e lehetősége az utazásra és befolyásolja, hogy milyen elvárásai vannak az egyénnek a szolgáltatások minőségére. Az idegenforgalmat jelentősen befolyásolja a politika. A turizmusból befolyó adók mértéke jelentős. A technológiai környezet, mint a közlekedési hálózat és eszközei, a kommunikációs és szállástechnika mind fontos szempont. (Dr. Fekete Mátyás 2006;20)

A tájépitészek szempontjából a legnagyobb jelentőséggel bír a természeti környezet. A Massachusetts Institute of Technology. „A növekedés határai” című tanulmányban leírta, hogy a gondatlan beépítések, szennyezett levegő és víz, illetve a kizsákmányolt természeti értékek mind kritikus helyzetbe kerítik a Földet. Jelentős mértékű befolyása van a turizmusnak a vonzó környezettől. Ezáltal minél fontosabb, hogy a természeti értékek megvédése és a fenntarthatóság legyen a fejlesztések javaslatainál a középpontban. Erre leginkább a szelíd turizmus forma a legmegfelelőbb. (Dr. Fekete Mátyás 2006;24)

A táj és a turizmus kapcsolata korszakokonként folyamatosan változik. Míg a 18. században a romantikus és festői tájképet vélték vonzónak, addig a 19. században a vad és természetes látkép volt a divatban. A városiasodás és vasúti fejlődések során a természettől elválasztott társadalom az utazásokon keresztül találta meg újra a kapcsolatot a természettel. (Mikházi 2017;78)

A mai világunkban a mindennapi élet rohanása közben az ember a monotonitástól való elszakadást keresi a turizmusban. A környezetváltozás befolyásolja az egyén lelkiállapotát, biztosítja az elme pihentetését, ezáltal az ilyen hatású környezetek elsőbbséget élveznek olyan esetben, amikor az emberek nyugalmat, békét és összhangot keresnek önmagukkal és a világgal.

A tájépítészet követelménye, hogy a terep vonzóvá váljon. Biztosítani kell a parkolóhelyeket, a közüzemi épületek és építmények tájbaillesztését. (Inskoop E. 1991; 27)

B. A tájépítészet szerepe a turisztikai fejlesztésekben

A turizmus sikerességét jelentősen befolyásolja az adott helyszín általános fejlettsége (ZONGOR 2000, HANUSZ 2004), így ezt nem lehet elhatárolni a település, illetve területfejlesztéstől. A tájképbe való illesztés ezáltal egy olyan tájépítészeti szempont, ami a későbbiekben meghatározza a területek hangulatát is. Fontos, hogy a tervezési fázisban a terveinket a fenntarthatóság és a terület értékeinek védelmében készítsük el. (Mikházi 2019;26)

A rendkívül dinamikus gazdasági környezet miatt a tervezés kihívást jelent, mivel gyorsan változó tényezőkkel kell számolni. A turizmus tervezésekor fontos, hogy az állami, önkormányzati, nonprofit és magánszektor egyaránt hatékonyan használja fel rendelkezésre álló erőforrásait, és maximalizálja a hozamot. Mindezt úgy kell megtenni, hogy figyelembe vesszük a fenntartható fejlődés elvét, és megfelelő figyelmet fordítunk az elemzésekben közölt trendekre. Ezáltal lehetőség nyílik az innovatív megoldásokra és a turizmus fenntartható növekedésére a változó gazdasági környezetben. Ezen elveket alapul véve érdemes olyan fejlesztési irányok stratégiába való beemelését is figyelembe venni, melyek a természeti értékek védelmét, a zöldturizmus/ökoturizmus stratégiai ágazattá történő fejlesztését is előtérbe helyezik. (Mikházi 2019; 30–31)

A Nemzetközi Ökoturizmus Társaság (International Ecotourism Society, TIES) által megfogalmazott definíció szerint az ökoturizmus „felelősségteljes utazás természeti területre, mely védi a helyi természeti és kulturális értékeket, valamint hozzájárul a helyi lakosok életminőségének javításához és az értékek megőrzéséhez”. (Mikházi 2019; 160)

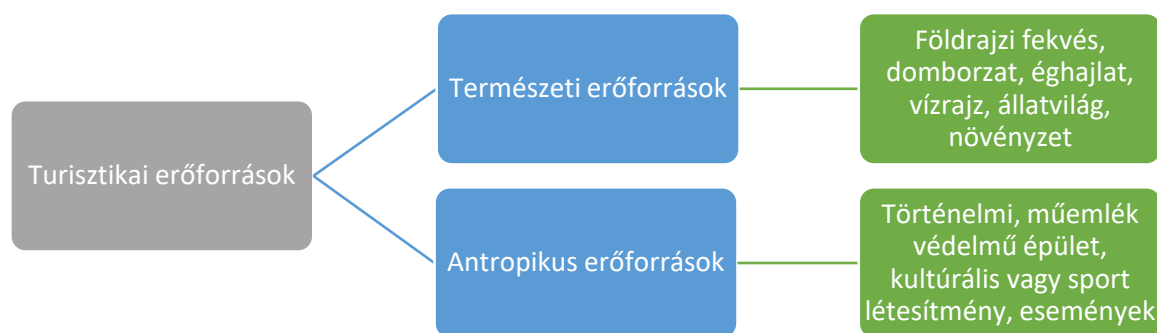
A Turisztikai Világszervezet (World Tourism Organization, UNWTO) meghatározását idézve az ökoturizmus alábbi öt fontos jellemzőjét fogalmazhatjuk meg (Mikházi, 2014, 2015): a fő motiváció a természeti értékek felfedezése és a hagyományos kultúra megismerése; a fő motiváció az oktatás és interpretáció; a főleg kisebb csoportok, helyiek által vezetett vállalkozások; a káros hatásai minimalizált; védi a természeti értékeket (Varga–Nagy – Káposzta – Nagy 2017;95)

A zöldszturizmus célja, hogy ráébressze mind a turistákat, mind a turisztikai vállalkozásokat a turizmus környezeti hatásaira, és ösztönözze őket a környezetbarát működésre. Ha ezt sikerül megvalósítani, akkor a látogatók is hosszabb ideig maradnak a helyszínen, mint az átlagos turisták, illetve nem csak szezonális időszakokban keresik fel a turisztikai helyszíneket, szívesen fogyasztanak, vásárolnak helyi termékeket és helyi szolgáltatásokat vesznek igénybe, környezetbarát módon közlekednek, általában tanultabbak és jobban érdeklődnek a hagyományok kultúrák miatt. (Varga–Nagy – Káposzta – Nagy 2017;95)

Vizsgálataimat ezen szempontok alapján végeztem el, javaslataimat pedig annak fényében fogalmaztam meg, hogy a zöldszturizmus felé tereljem a térség fejlődését.

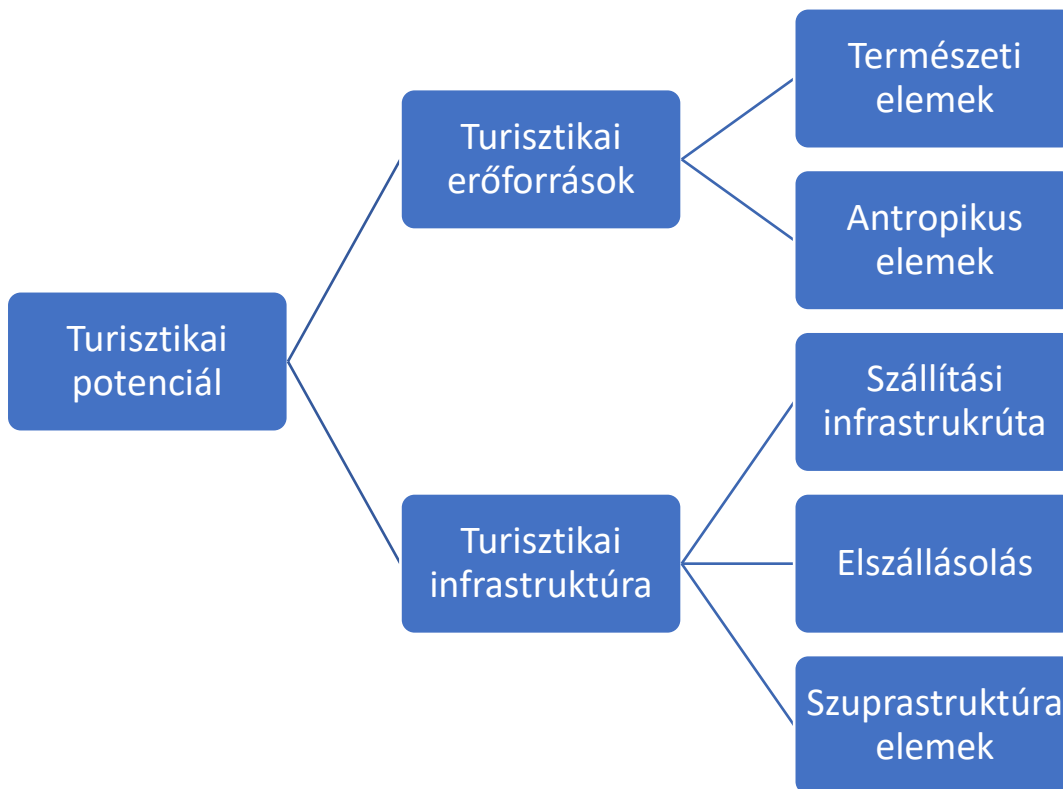
C. Turisztikai potenciál fogalma és jelentősége

A turisztikai potenciál fogalma több elemből áll. Meghatározhatjuk úgy, hogy olyan elemek, tevékenységek vagy szellemi értékek, amelyek a turisztikát az adott területre összpontosítják. Fogalmát a turisztikai attrakció vagy a turisztikai vonzerő meghatározásával is azonosíthatjuk. Szerkezete 2 alapelemből tevődik össze, a turisztikai infrastruktúrából és a turisztikai erőforrásokból. Az erőforrásokat lehet eredetük és hatókörük szerint is csoportosítani. Eredetük alapján lehetnek természeti vagy antropikus erőforrások. Hatókörük alapján pedig regionális, országos vagy nemzetközi.

7. ábra A turisztikai erőforrások felépítése; saját szerkesztés

A turisztikai infrastruktúrába tartozik minden olyan elem, ami az attrakció elemekhez való eljutást segíti és az ott tartózkodást lehetővé teszi.

8. ábra A turisztikai potenciál elemei csoportosítva; saját szerkesztés

Fontos a tényezőkből katalógust készíteni, hogy a turistavezetők, a fejlesztési szakemberek és a területre látogatni kívánó turisták számára legyen lehetőségük a felfedezésükre.

A potenciál mérésére jó módszer a SWOT analízis, ugyanis a kulcstényezőkre fókuszál. Meg kell vizsgálni a környezeti tényezőket, az infrastrukturális és szuprastrukturális elemek helyzetét és állapotát, milyen attrakciók lelhetőek fel a területen és milyen a térség gazdasági lehetőségei.

A turizmus potenciáljának mélyreható és részletes vizsgálata még hiányzik a tudományos irodalomból. Sok szerző felismeri a vonzerőleltár fontosságát, de nem nyújt módszertani útmutatást mellé, míg mások elemzéseikben pedig olyan részletességig próbálnak vizsgálatot végezni a vonzerőkről és a piacról, hogy az információ beszerzése és értékelése nehézségeket okoz. (Kozma, 1998) Ezen problémák egészen napjainkig fennállnak.

III. Kutatási módszerek

A. Adatgyűjtési módszerek és források

Főként internetes weboldalak, tanulmányok, szakdolgozatok alapján és terepi bejárások során lévő megfigyelések alapján végeztem az adatgyűjtést. A forrásaim jegyzéke a dolgozat végén található.

A települések weboldalai sajnos nem rendelkeznek megfelelő szintű aktualitásokkal. Sok a hiányosság a dokumentumok, a rendezvények, a szállások, az attrakciók és az elérhetőségek terén is. A helyi lakosok számára szerintem fontos lenne a mindennapi élethez kapcsolódó információk, mint például az üzletek, az orvosok és szervizek nyitvatartásának feltüntetése. A szemét elszállításának időpontja órára pontosan. Az odalátogatók számára szintén fontos információ a szuprastruktúra elemek elhelyezkedése, nyitvatartása, emellett az attrakciók összegzése és tipizálása az oldalakon. Úgy gondolom a szuprastruktúra elemekről és az attrakciókról térképes bemutatást is el kellene helyezzenek a települések saját és a térségi oldalakon is. Számos internetes oldalt használtam fel a turisztikai attrakciók bemutatásának során. Igyekeztem megragadni a legérdekesebb és legfontosabb információkat róluk.

A különböző tanulmányokból főként olyan adatokat sikerült kinyernem, amelyek segítségével tisztább és komplexebb képet kaphattam a turizmus kialakulásáról, aktuális helyzetéről, a tájépítéssel való kapcsolatáról és a jövőbeni célok meghatározásáról, amiben a tájépítéseknek sokkal nagyobb szerepet kell vállalniuk. Emellett megismerhettem a terület eddig számomra, és gondolom, hogy sokan másoknak is, ismeretlen és lenyűgöző természeti és épített értékeit is a területnek.

A különböző pályázatokból, településfejlesztési koncepciókból, turisztikai stratégiai tervezetekből láthattam a települések fejlődési irányát, amelyeknek segítségével ezekhez illő, ezeket támogató javaslatokat tehettem a fejlesztésekre a területen.

Legérdekesebbek és a legtöbb aktuális adatot a terepi bejárásaim során szereztem, amikor kapcsolatot létesítettem a környék essenciájával és az ott élők világával. Ezen tapasztalataimat részletesebben kifejtem a lentebbi C pontban.

B. Térinformatikai eszközök és adatelemzés

Az adatok elemzéséhez Excel, Word és QGIS rendszereket használtam. Az Excel program a táblázatok elkészítésében volt segítségemre. A Word-ben a szöveges

dokumentumom készült. A QGIS rendszerében térképeket készítettem. Alaptérképnek az OSM Standard-t választottam. A területhasználati térkép mellett, a vizsgálati, az érték és a javaslati tervlapom is a QGIS-ben készült el. Az úthálózat jelölése és a szuprastruktúra, az infrastruktúrára vonatkozó térkép ábráim és a potenciális vegetációs térképem is a programmal készült.

Emellett adatokat kerestem ki a KSH és a TEIR adatbázisaiból. Sajnálatos módon kevés adat van a településekről feljegyezve. Olyan adatokat kerestem legfőképpen, amik a vizsgált terület gazdasági, infrastrukturális és társadalmi helyzetére vonatkozik. Információt szereztem a szuprastruktúra elemek arányairól a településeken. A TEIR adatbázis oldalán készítettem el a táblázataimat, amelyeket a mellékletben csatoltam.

A Google Earth Pro és a Google Maps alkalmazások segítségével olyan attrakciók és elemek létezéséről is tudomást szereztem, amelyek a települések oldalain vagy egyéb weboldalakon nem szerepeltek, így a helyszíni megfigyeléseim során a „rejtett” elemeket is fel tudtam fedezni.

C. Esettanulmányok és helyszíni megfigyelések

Az esettanulmányokra és az előzetes kutatómunkámra alapozva végeztem el a helyszíni megfigyeléseimet. A helyszíni megfigyeléseim során több, sokkal pontosabb képet kaphattam a területről és a területen fellelhető turisztikai szempontól fontos elemekről.

A településfejlesztési koncepciók és a már megnyert Magyar Falu Program pályázatai alapján már történtek megmozdulások a települések infrastrukturális és közterületi fejlesztéseire, azonban még ezek segítségével is a helyszíni megfigyeléseim során több konfliktust is felfedeztem a területen.

A zöldfelületek kihasználatlansága vagy elhanyagoltsága több helyen is fejlesztésre szorul. Ezen problémák mindegyik településen megjelennek, kisebb–nagyobb mértékben. Van, ahol a településközpontban is érzékelhető és van, ahol a külterületi állapotokat érzékelttem nem megfelelően rendben tartottnak.

A mellékutak rossz minősége csak az egyik szempont, de a bicikli utak, gyalogos átkelők és járdák hiánya mind jelentős probléma a térségbe érkező turisták biztonsága szempontjából. A probléma mind a településeken belül és kívül is fennáll. Esős időszakban az utakon szinte láthatatlanná válik a belógó növényzet okán az út szélén közlekedő gyalogos vagy

biciklista. Emellett a megálló víz miatt sok helyen nem lehet megállapítani az úthibák mélységét, ami balesetveszélyes. Több ponton a kátyúk kikerülése már nem is lehetséges.

Több családi házban még mindig fával tüzelnek a helyi lakosok, amit a Dán Ökológiai Tanács 2016-os vizsgálatai alapján tudhatunk, hogy az egészségre is ártalmas és a levegőt is szennyezi. (INT – 010)

Vizuális problémaként érzékelttem az új fejlesztésű épületek összeegyeztethetlenségét a korábról fennmaradt épületek stílusával. A nagyobb településeken már megjelentek a magas épületek is, amely szintén a város arculatát megtöri.

Szátok és Tereske között hiányos a mezővédő erdősávok növényzete, ami veszélyes lehet a talajpusztulás megelőzése és az erózió szempontjából. A Fasorok kihelyezése településen belül és kívül egyéb okokból is hasznos. Csökkentik a belterület hőmérsékletét, a pihentetett szántóföldek irányából érkező port is felfogják.

Vannak olyan értékek a településeken, amelyek nincsenek semmilyen védettség alá vonva, ezáltal valószínűsíthető azok további romlása. Ilyen például a Laszkári–kúria helyzete Romhányban és a Brack–kastély állapota Kétbodonyban. Problémaként azonosítottam, hogy a kúriák és kastélyok több településen is magánkézben vannak, az odalátogatók előtt lezárva, így megismerésük nem lehetséges.

Vandalizmusra, lopásokra és szemetelésre is felfigyeltem a környéken, amelyeknek amennyiben a híre elterjed, megcsappan az odavágyakozó kirándulók száma.

IV. Turisztikai potenciál vizsgálatának eredményei

A. Értékek, attrakciók és a különböző vonzerők feltárása és elemzése

Mindezen települések rendelkeznek természeti szépségekkel, történelmi és kulturális örökséggel, valamint változatos rekreációs lehetőségekkel. Ezek a tényezők együttesen nagy turisztikai potenciált jelentenek a régióban.

Az egyedülálló táj és természeti szépségek lehetővé teszik a túrázást, hegymászást, kerékpározást és vízi sportokat, amelyek vonzzák a természetkedvelő és kalandvágyó látogatókat. A természetvédelmi területek, víztározók és vízesések további lehetőségeket kínálnak a rekreációra és a természetjárásra.

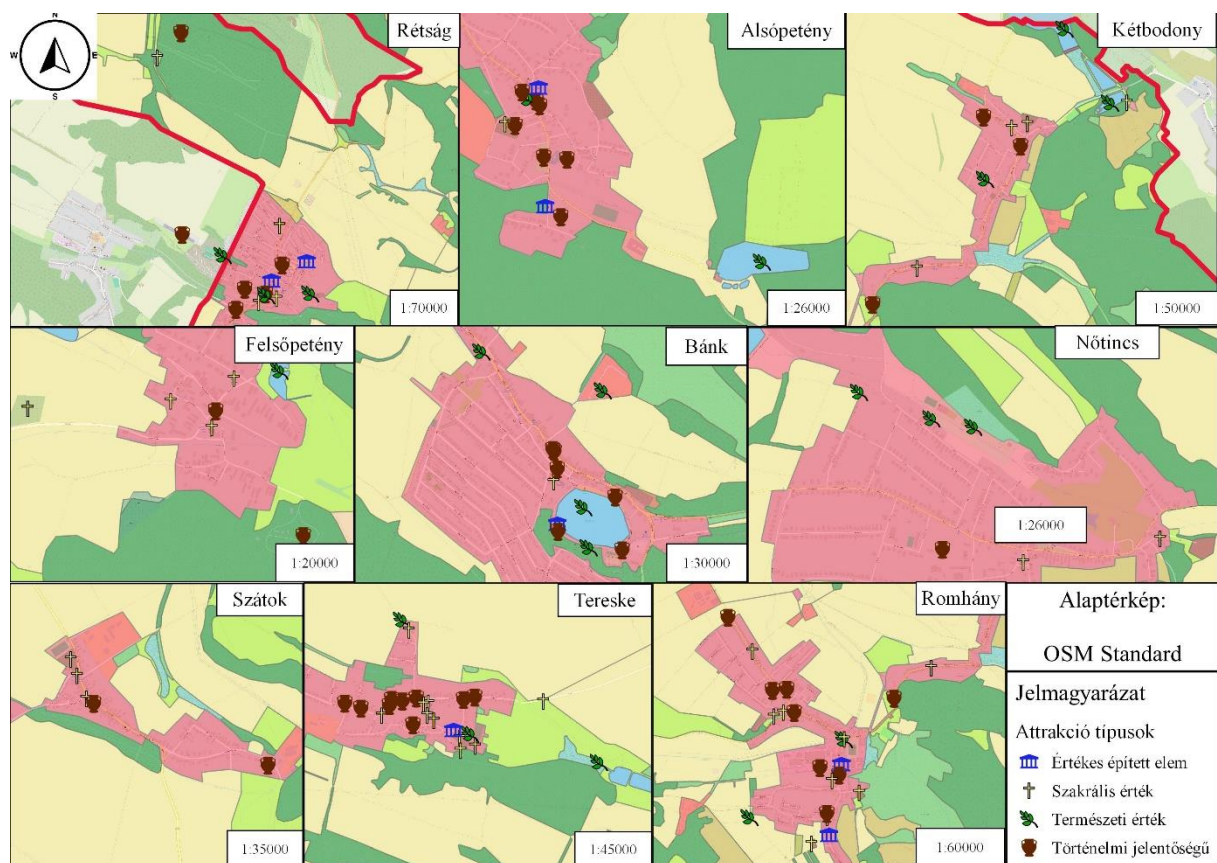
A történelmi és kulturális örökség, mint például várak, kastélyokat, templomokat és hagyományos épületeket, vonzóvá teszi ezeket a településeket a történelem és művészet

iránt érdeklődő turisták számára. Rendezvények, fesztiválok és helyi hagyományok lehetőséget nyújtanak a kulturális élmények megtapasztalására.

Ezenkívül a települések közelsége egymáshoz lehetővé teszi a körutazásokat és a felfedező túrát a régióban. A városi emberek számára ezek a települések kiváló lehetőséget nyújtanak a kikapcsolódásra, a természettel való kapcsolódásra és a nyugodt vidéki élet élvezetére.

Fontos kiemelni, hogy a turisztikai potenciál kiaknázása érdekében szükség van a megfelelő infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésére, beleértve a szálláshelyek, éttermek, információs központok és turisztikai útvonalak kialakítását. A helyi közösségek együttműködése és a fenntartható turizmus elveinek követése kulcsfontosságú a turisztikai potenciál hosszú távú kiaknázásához és a helyi gazdaság fejlődéséhez. A térképen jól látszik, hogy a turisztikai elemek a városközpontokban koncentrálnak elsősorban.

9. ábra Attrakciók elhelyezkedése a településeken különböző típusonként jelölve; saját szerkesztés

Táblázatban összegyűjtöttem az értékes és érdekes elemeket településekre lebontva, illetve értékeltem őket egytől ötös skálán, ahol az egy a legkevesebb és az öt a legnagyobb érték, az elhelyezkedésük, az állapotuk, az egyediségük és az alapján, hogy mekkora turisztikai potenciált látok bennük. Pontozásomról készült táblázat a 7. mellékletként szerepelt

Az elhelyezkedés pontszámokat az alapján rendeltem az egyes elemekhez, hogy mennyire vannak központi helyhez közel, mennyire igényes a környezetük, milyen közel van hozzájuk parkoló vagy buszmegálló:

- 5 pont: központi elhelyezkedésű, rendben tartott környezetben, közeli parkoló és buszmegállóval
- 4 pont: központ szélén helyezkedik el, rendben tartott környezetben, parkolótól és buszmegállótól rövid távon megközelíthető
- 3 pont: a település szélén helyezkedik el, viszonylag rendezett környezetben, parkolótól és buszmegállótól távolabb esik.
- 2pont: a település szélén helyezkedik el, környezete nem fenntartott, parkolótól és buszmegállótól jelentős távra esik.
- 1 pont: teljesen kiesik a település területéről, területe gondozatlan és parkolótól, illetve buszmegállótól jelentős távolságba helyezkedik el.

Az állapot pontozásánál, azt vettem figyelembe, hogy az adott elem maga mennyire van leromlott állapotban, illetve a környezetet, amelyben elhelyezkedik megfelelően fenntartott –e. Ez alapján:

- 5 pont: azok az elemek, amelyek újak vagy felújításon estek át, emellett környezetük rendszeresen karbantartott.
- 4 pont: azon elemek, amelyek legalább 10 évvel ezelőtt kaptak felújítást vagy egyáltalán nem kaptak felújítást és festésükön felületükön apróbb hibák észlelhetőek de nem feltűnőek, környezetük pedig viszonylag rendezett.
- 3 pont: kaptak azon elemek, amelyeknél a felület hibák már jelentősek, távolról is észlelhetőek, környezetük pedig nincs rendszeresen fenntartva.
- 2 pont: a már romos állapotban lévő elemek kaptak, amelyeknek feltétlen szükségük lenne a felújításra, környezetüket pedig csak alkalmanként rendezik.
- 1 pont: azon elemek, amelyeknek csak nyomait tudtam felfedezni, eredeti

állapotuk már nem érzékelhető, illetve környezetük elhanyagolt.

Egyediségnél azt vettem figyelembe, hogy az adott elem országosan, illetve a vizsgált területen mennyire egyedülálló, akár építészeti, történelmi, kinézetileg vagy típusilag:

- 5 pont: országunkban és a vizsgált területen, a fentebb említettek közül valamelyik szempontból egyedülálló.
- 4 pont: országunkban nem, azonban a vizsgált területen egyedülálló érték
- 3 pont: a térségben van hozzá hasonló érték
- 2 pont: a területen 3–4 elem is fellelhető
- 1 pont: a területen több mint 4 hasonló érték fellelhető

A turisztikai potenciál mértékét az előző 3 pontszám alapján határoztam meg, illetve magasabb pontszámot adtam azoknál az elemeknél, amelyekről úgy gondolom, felújítás után nagyobb potenciállal rendelkeznének.

- 5 pont: az összpontszám 13–15 pont közé esik
- 4 pont: az összpontszám 9–12 pont közé esik
- 3 pont: az összpontszám 6–8 pont közé esik
- 2 pont: az összpontszám 4–5 pont
- 1 pont: az összpontszám 3–4 pont

A legtöbb attrakciót Tereske településén és környékén fedeztem fel, míg a legkevesebbet a közvetlen szomszédságában álló Szátok településén. Így nem csoda, hogy pontszámilag is ez a két település foglalja el ezt a két posztot. A településsorrend a következő, mind pontszámi, mind darabszámi szempontból: Tereske – Romhány – Rétság – Alsópetény – Bánk – Kétdodony – Felsőpetény – Nőtincs – Szátok.

Az attrakciók állapotát tekintve a jó állapotú elemek – azaz négyes vagy ötös értékelést kaptak – aránya Bánk településén a legmagasabb: $10/12 = 0.8\%$. Az állapotot tekintve a legrosszabb arányt Kétdodony település szerezte: $3/9 = 0.3\%$. Turisztikai potenciál szempontjából Alsópetény érte el a legmagasabb értéket és Szátok a legalacsonyabbat.

Pontozásomról készült táblázat a 7. mellékletként szerepelt

A következő táblázatomban az előbbieken felsorolt elemeket csoportosítottam 4 típusba: természeti értékű, történelmi jelentőségű, szakrális értékű, kulturális vagy egyéni értékű épített elem. Táblázatom 8. mellékletként szerepel.

A táblázatból kiderül, hogy a történelmi szempontból jelentős értékek vannak túlnyomó többségben, majd következnek a szakrális elemek, a természeti értékek és az értékes épített elemek, amelyek az előző csoportokba nem tartoztak bele. A legtöbb természeti értékű attrakciók Alsópetényen, a legtöbb történelmileg jelentős attrakciók Romhányon, a legtöbb szakrális értékű attrakció Tereskén találhatóak.

B. Az elemek bemutatása és értékelése pár szóban

Bánk:

- Bánki-tó

Jelenlétéről az első katonai térképről is tudomást szerezhetünk, azonban formája akkor még eltért a ma ismerttől. A tavat 1991-ben fürdésre alkalmatlannak nyilvánították a rossz vízminőség miatt. 2001 és 2002 között állami támogatás segítségével rehabilitációt végeztek a tavon, amibe iszapkotrás, partrendezés és

10. ábra Bánki-tó; saját fénykép

tó-bővítés is beletartozott. Jelenleg a mélysége 6 méter, a felülete pedig 7 hektár. (INT – 008) A tó körül sétány vezet körbe. Több étterem és szálláshely is található itt. A strand nem állatbarát. Hosszú évek óta ad otthont a Bánkitó-fesztiválnak, amely napjainkra a „legnagyobb kifestivállá” nőtte ki magát. Jelenleg is folyik fejlesztés a partján, ugyanis új konferencia termet és éttermet építenek.

- Louis Armstrong szobor

A Tó Wellness Hotel kertjében áll. 2004-ben avatták fel Győrfi Lajos művét. Andezit sziklán áll a portré, a szobor pedig egy öntött félalakos portrészobor trombitával a kezében. (INT – 008)

11. ábra Louis Armstrong szobor; saját fénykép

- Joe Murányi szobor

A Bánki-tó víziszínpadánál áll az öntött bronz félalakos portrészobor. 2014-ben avatták fel. Készítője szintén Győrfi Lajos, mint a Louis Armstrong szobornak. (INT – 008)

12. ábra Joe Murányi szobor; saját fénykép

- Oscar Peterson szobor:

Szintén a tó partján állították fel 2016-ban. A tó kotrása során emelték ki a kőtömböt, amiben Győrfi Lajos meglátta a zongorista figuráját. Ezáltal az alkotás a zenészt ábrázolja zongorázás közben, ahogy kitekint a nézőkre. (INT – 012)

13. ábra Oscar Peterson szobor; saját fénykép

- Tó forrás

A tó déli partján az Oscar Peterson szobor szomszédságában található. Leginkább kézmosásra alkalmas, információim szerint a vize ivásra nem alkalmas.

14. ábra Tó forrás; saját fénykép

- Bánki víziszínpad

Több rendezvény számára otthont adó helyszín a tó délnyugati partjánál helyezkedik el. 2023 során a település támogatást nyert, amelyből felújították a lelátóját. (INT-001) Ezen a színpadon kap otthont évenként a Bánki-tó fesztivál és Louis Armstrong Jazz fesztivál is.

15. ábra Bánki víziszínpad; saját fénykép

- Világháborús emlékmű

Laluja András készítette lemezombormű igazán egyedi darabként díszíti a polgármesteri hivatal falát. A színe a gyászt jelképezi, a szárnyak pedig azt, hogy az elhunytak már a mennyben pihennek.

16. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép

- Erzsébet major

A major nagy kiterjedésű. Lovarda és mezőgazdasági major elsősorban, azonban kisállat simogató is található. Lovak, alpakák, kecskék, bárányok, kutyák macskák is élnek a telken. Hintós kirándulásokra van lehetőség időpontot foglalni. (INT – 013)

17. ábra Erzsébet Major területe; saját fénykép

- Szlovák tájház

2013 óta funkcionál bemutató térrel rendelkező tájházként. A tájház a betelepített szlovákság életét, viseletét, berendezéseit és használati tárgyait hivatott bemutatni. A ház körüli kerítés hasított akácfából fonással készült. Egy közepesen gazdag, gyermektelen család otthonát mutatja be XIX. és XX. század közötti időből. A legnagyobb eltérés a magyar lakosokhoz képest a sokszínűen díszített hímzések. A tárgyak nagyrésze a Palóc Múzeum tulajdonában van. (INT – 012) Műemléki védelmet élvez. (BTAK)

18. ábra Szlovák tájház; saját fénykép

- Szent Borbáló kutatóakna

2014-ben kezdték meg a kutatást Szenthe István vezetésével, hogy olyan barlangot találjanak, ahol melegvíz fellelésére van lehetőség. Sajnálatos módon 2023 során a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága az aknában folyó tevékenységet jogosulatlanul végzett bányászati tevékenységnek minősítette és megbírságotlák a kutatócsapatot. Jelenleg folytatási engedélyre várnak a kutatók. (INT-001)

19. ábra Kutatóakna belseje;
Forrás: INT-013

- Evangélikus templom

1783-ban épült késő barokk stílusban. A Krisztus a keresztfán témájú festményt Edvi Illés Ödön festette a templom főoltárára 1903-ban. 1922-ben készítettek új harangot, annak helyére, amelyet az első világháború során elrekváltak. Majd 1961-ben a kisebbik harang rossz állapota révén újra kellett önteni azt. (INT – 013)

20. ábra Evangélikus templom; saját fénykép

Rétság

- Tolmács repülőtér

A fel- és leszálló pálya mérete 400x50 méter, felülete fű és üzembentartója az Extrém Légisport Egyesület. (INT – 015) Évente otthont ad az Ultrakönnyű Repülők Találkozásának és Fesztiváljának. Itt egész napos családi és változatos légi-földi programok várják a különböző helyszínekre az idelátogatókat. (INT – 016)

21. ábra Repülőtér felülnézetből;
Forrás: <https://repuloterek.misi.eu/repuloterek/retsag>

- Pálinkás–Pallavicini Mindszenty emlékmű

Helyi harcokozó ezred törzsfőnökének emléke. 1956-os emlékmű. Az alapzat és a kapuk betonból és műkőből készültek, míg a szobrok bronzból. (INT – 019) Babusa János szobrászművész alkotása, ami szabadságharc 60. évfordulójára készült. (TAK)

22. ábra Pálinkás-Pallavicini Mindszenty emlékmű;
Forrás: INT-012

- KRESZ park

2014-ben felújították a KRESZ Parkot, amelynek során a park teljes területé bekerítették, a közepén húzódó mély árkot befedték és füvesítették. Új felfestések és a táblák is lecserélésre kerültek. Emellett egy kispályás futballpályát is elhelyeztek. Saját megfigyeléseim alapján is a KRESZ Park jelenleg is nagyon jó állapotban van és sokan használják. Sokszor a többi településről is érkeznek át kisgyerekekkel.

23. ábra KRESZ park; saját fénykép

- Rétsági temető (Mókus etető hely)

A temető bejáratánál álló kopjafa az elhunyt katonáknak állít emléket. A Rosenbach család sírkertje, illetve egy 1863-ban felállított kálvária hármaskereszt is fellelhető a temetőben. Régen az evangélikus temető máshol helyezkedett el, azonban annak nyomai már nem fellelhető. (INT – 018)

24. ábra Régi fejfák; Forrás: <https://billiongraves.com/>

- Felszabadulási emlékmű

A II. világháború utáni felszabadulás 25. évfordulójára készült. A szobor vörösréz-lemezből készült és mészkőtalapzaton áll. (INT – 019)

25. ábra Felszabadulási emlékmű; INT – 019

- Első világháborús emlékmű

Eredetileg a Szent András templomkertjében állt, azonban a zöldfelület tulajdoni joga az Önkormányzatra szállt, ezáltal a terület parkként funkcionál. A mészkőoszlopot 2007–ben felújították, felkerült rá a honvédelmi jelkép és aranyozással kiemelték az elhunytak neveit. (INT – 018)

26. ábra Első világháborús emlékmű; saját fénykép

- Görgey Artúr emléktábla

2005–ben helyezték el a Szent András templom jobb oldali falán. Klasszikus stílusú, az alap márványból, míg a dombormű bronzból készült. A felirat jól olvasható és a tábla tisztán van tartva. (INT – 019)

27. ábra Görgey Artúr emléktábla; saját fénykép

- Szent András templom

Valószínűsíthetően 1729 környékén épült. Barokk stílusú. Névadó apostola egy XVIII.századi festményen látható. Nagyon szép állapotú, Bemenni sajnos még nem volt lehetőségem, hogy felmérjem az állapotát. (INT – 020) Helyi védettség alatt áll.

28. ábra Szent András templom; saját fénykép

- Rétsági Evangélikus Egyházközség temploma

Az épület a 20. században épült. Az épület külső megfigyelésem alapján a 2006–ban felújított épület még mindig jó állapotú. A fa huszártornyos tetőt a felújítás során lecserélték. (INT – 021)

29. ábra Evangélikus Egyház épülete; saját fénykép

- Laktanya emlékpark

A laktanya területének bejárása valamilyen szinten korlátozva van. Több épület körül is szalag van, hogy az emberek ne menjenek be. Az épületek állapota jelentős felújításra szorulna, leomló vakolatok, betört ablakok és kitört ajtók láthatóak. A park hangulata viszonylag komoly, azonban kellemes sétát lehet tenni. A természeti örökség része a főutcáján fellelhető platánfa sor. (TAK)

30. ábra Laktanya emlékpark része; saját fénykép

- Régi bakterház

A települést vasútvonal érintette, azonban 2007 óta használaton kívül helyezték a sínek borzalmas állapota miatt. A fennmaradt bakterház azóta kihasználatlan és romosodásra van ítélt. Eredetileg a Duna–Ipolyvölgyi HÉV társaság építette 1909-ben. (INT – 022)

31. ábra Régi bakterház; Forrás: <https://www.girasek.hu/retsagnet/kt2018/kt1839.htm>

- Hunyadi Liget

A ligetet főként nyarak és juharok alkotják. Több helyi rendezvénynek, mint főzőversenyeknek is otthont ad. A gyeper rendszeresen karbantartott állapotban uralkodik. A kihelyezett elemek száma azonban kevés és rossz állapotú.

32. ábra Hunyadi Liget; saját fénykép

- Pusztaszántói horgásztó együttes

4 tó alkotja melyeknek átlagos vízmélysége 2m. Összesen 20 hektár területű tavat a Pusztaszántói-patak táplálja. Minden nap lehet horgászni a területen. A környezete szépen rendben tartott, gyalogosan, biciklisen és gépjárművel is be lehet jutni a területre. (INT – 023)

33. ábra Horgásztó; saját fénykép

- Kovács kúria

Az épület felújítás alatt áll. Régebben a szövetkezet vendégháza volt. Egy téglalap alapú, klasszicista stílusú épület, ami az 1800-as években épült. 12 kőlabazatos faoszlop tartja ráccsal díszített a tetejét. (INT-034)

34. ábra Kovács kúria; saját fénykép

- Jásztelek várdomb

Rétság határától észak-nyugat irányba 3 km-re helyezkedik el. 3 egymástól egyenlő távolságba helyezkedik el a szabályos kör formájú vár. A teljes átmérője 100x80 méter, amiből a legfelső kör 25x19 méter átmérőjű. Valószínűsíthetőleg középkori eredetű, de még nem tárták fel teljesen. 1808 óta tartozik Rétsághoz. (INT-028)

35. ábra Jásztelek várdomb; INT-028

- Benyovszky sírkápolna

Megtalálása napjainkban már nehéz, mivel az erdő sűrűn benőtte a területet. Körülötte a területen több sír is elhelyezkedik, azonban feliratuk már nem olvasható az idő múlása és az erdei növényzet terjedése miatt.

36. ábra Sírkápolna romja; Forrás: Gergely Gubányi fényképe

- Evangélikus Harangláb, Műemlék

Műemléki védelem alatt áll. Egyéb szakrális épületként van nyilvántartva.

Korához viszonyítva jó állapotú. Sarkain festett díszítés, Alacsony a lábazata, egyszárnyú bejárati ajtóval. (INT - 024)

37. ábra Harangláb; saját fénykép

Nőtincs

- Nőtincsi-tó

A tó 40 hektáros mesterségesen kialakított tó. A Lókos-patak felduzzasztásával jött létre. Az elején árvízvédelmi funkciót látott el, majd halakat telepítettek bele. 1130000 köbméter víz tárolására is képes akár. A tó felső 10 hektárja természetvédelmi terület. A tó körül ösvény van, ami által teljesen körbejárható. Tisztán karbantartott a partja, ami több pihenő és tűzrakóhellyel rendelkezik. A tavat gyalogosan, biciklivel és gépjárművel is meg lehet közelíteni. (INT-035)

38. ábra Nőtincsi tó; saját fénykép

- Gyurcsányi–Scitovszky-kúria

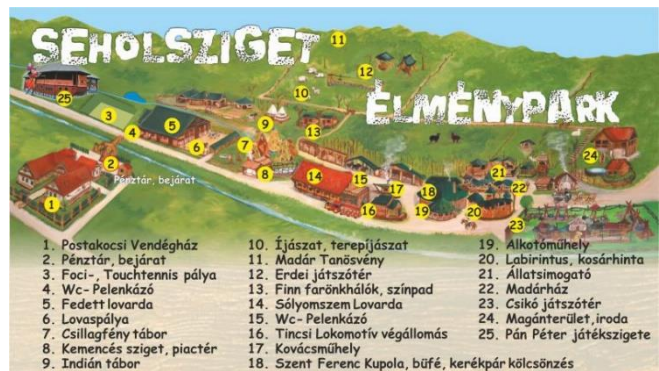
A kúria műemléki védelem alatt áll, de magántulajdonban van. A területre belépni nem lehetséges. A kapun keresztül látszik, hogy a kertjét valószínűleg rendszeresen karbantartják. A műemlékem.hu adataira hivatkozva az épület állapota romos. (INT – 024) Parkja védettség alatt van. (Dövényi 2010; 810)

39. ábra Gyurcsányi-Scitovszky-kúria kapuja; saját fénykép

- Seholsziget Kalandpark és Alpaka farm

A park területén rengeteg funkció foglal helyet, sajnos azonban a látogathatósága csak bizonyos napokon vagy előre foglalt időpontban lehetséges. Több látogató is érkezett autóval ameddig

40. ábra Élmenypark térképe; Forrás: <https://www.seszi.hu/>

a területen voltunk, azonban mindannyiunknak csak kívülről volt lehetőségük a megtekintésére. A fa elemek több helyen is cserére szorulnak.

- Nőtincsi Levendulakert

2018-ban alapította egy házaspár. Összesen 2000 orvosi levendula többől áll. Vegyszermentesen, hagyományos termesztési módszerrel termesztnek. 2021 óta kaphatóak levendula termékeik, mint például szörpök és illatszások. Véleményem szerint a kert ötletes kezdeményezés, azonban a körülötte lévő elhanyagolt terület és az út minősége nagy mértékben rontja a hely légkörét. (INT- 036)

41. ábra *Levendula ültetvény;*
saját fénykép

- Szent Márton –templom

A templom 1415-ben épült és többször átalakították. Napjainkban is tartanak misét benne. Az épület belsejében középkori festmények láthatóak a falain, ami különlegessé teszi. (INT – 025)

42. ábra *Szent Márton-*
templom; saját fénykép

- Nepomuki Szent János és Szent Amália–kápolna

1882-ben épült. Az épület és a környezete igencsak le van romolva. Új teteje van, azonban a vakolata omlik, a belső tér szemetes. Belépni nem lehet. Körülötte a fű nagy és sok a gaz. A lépcsők repedezettek és omladoznak.

43. ábra *Kápolna épülete;*
saját fénykép

- Pusztaszántói patak duzzasztott tava

Korábban Pusztaszántó településéhez tartozott. Az erdővel körülvett négy tó összesen 20 hektáron terül el. Három tóban a szokásos pontyot, amurt és csukát lehet fogni, azonban a negyedikben különlegesebb halak is vannak, például süllők, balinok vagy keszegek. (INT-037)

44. ábra *Tórendszer*
felülnézetből; Forrás:
<https://www.youtube.com/watch?v=HG2yq6JbWM>

- Felsőpetényi tó

A tóról pontos információt nem találtam. Kerítéssel elzárt területen 1 darab apró faépület látható. A telekre a főútról belátni. A vízfelület területe 0,7 hektár.

45. ábra Felsőpetényi tó felülete; saját fénykép

- Munkás Szent József templom

1985-ben épült. Modern kinézetű, szépen rendbetartott sövényvel

46. ábra Munkás Szent József templom épülete; saját fénykép

- Baptista Gyülekezet

1929-ben építették. Jó állapotú, igényesen rendben tartott előkerttel rendelkeznek.

47. ábra Baptista Gyülekezet épülete; saját fénykép

- Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet

Az evangélikus templom története évszázadokra nyúlik vissza. A hívők összefogásának köszönhetően 1784-ben megépült az első templom, torony nélkül. A XIX. században templomhoz tornyot építettek, és két régi harangot öntöttek. Az egyházi iskolában a gyerekek sokféle tantárgyat tanultak, és a közösség lélekszáma is jelentős volt. (INT-038)

48. ábra Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet épülete; saját fénykép

- Almásy–kastély

1902–ben épült, eredetileg nevelőotthon működött. Mindszenty József bíborost, az esztergomi érseket 1956. október 30. és november 2. között itt tartották házi őrizetben. A kastélyba bejutni nem lehetséges, a környezete eléggé elhanyagolt. Parkja védett. (INT–034)

49. ábra Almásy-kastély épülete; Bagyinszki Zoltán fényképe

- Felsőpetényi temető

A temető szépen rendben tartott, azonban elhelyezkedésileg nem megfelelő. Gyalogosan a főúton megközelíteni nem biztonságos járda, illetve gyalogos sáv hiányában. A temetővel szemközt az út másik oldalán 2–3 autónak van lehetősége lehúzódni a fűre, kiépített parkoló azonban nincs.

50. ábra Felsőpetényi temető; saját fénykép

- Világháborús emlékmű

Az emlékmű viszonylag jó állapotú. Az aranyozott dombormű katonai jelkép is tisztán fénylik. A nevek listája tisztán olvasható. Körülötte a park gondozott, ezáltal kellemes hangulatot áraszt.

51. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép

- Agyagbánya és kisvasút

1930–as években indult meg a bányászat. Bánk és a bánya között a mai napig megtalálhatóak a kisvasút sínei. A bánya olyan állapotban látogatható, mint az aktív bányászat idején, azonban ez is csak előre egyeztetett időpontban. A kisvasút jelenleg nem üzemel de a Kisvasutak Baráti Köre Egyesület és a bánya tulajdonos dolgoznak rajta, hogy mielőbb üzemképes legyen. (INT – 026)

52. ábra Bánya bejáratának felirata; saját fénykép

Alsópetény

- Cser-tó

Mesterségesen kialakított horgásztó. Több Horgászversenyt rendeznek rajta. Innen indul a Kő-hegyre tartó turista útvonal. (INT – 027)

53. ábra Cser-tó felülete; saját fénykép

- Szív alakú tó

Alsópeténytől másfél km-re nyugat felé található. Természetes képződmény. Az észrevételeim alapján időszakosan van csak benne víz. Ugyanazon a túra útvonalon megközelíthető, mint a Prónay-kilátó.

54. ábra Szív alakú tó; saját fénykép

- Prónay-kilátó

A Cser-tótól könnyen megközelíthető, a túra útvonalnak köszönhetően. AZ útvonal könnyen követhető, széles. Fontos, hogy vigyünk vizet magunkkal. A túraútvonal hossza 10 km, ami körülbelül 3 és fél órát vesz igénybe. a szintkülönbség a településtől a csúcsig nagyjából 250 méter. (INT-039)

55. ábra Prónay-kilátó;
Forrás:
<https://rtdm.hu/szolgaltatok/pronay-kilato/>

- Alsópetényi zsidó temető

A település viszonylag nagy arányú zsidó közösségének fontos szakrális emlék, ami a múltjukat idézi. A sírkövek nagyrésze jó állapotban megmaradt. a legrégebbi sír 1790-ből való. (INT-040)

56. ábra Megmaradt fejfák;
Nagy Géza fotója

- Hármaskönyv Fogadó

A fogadó már az 1995 évektől üzemel. A benne üzemelő étkezde jelentős ismertségre tett szert az évek folyamán, ezáltal gasztronómiai „zarándokhelyként” híresült el. Parasztházat alakítottak át étteremmé, ahol fatálas ételeket szolgálnak fel. (INT – 056)

57. ábra Hármaskönyv Fogadó épülete; saját fénykép

- Rózsavilág

Az ország első rózsaelményháza. Alapítója 10 éve álmodta meg. A kertben különböző különleges rózsafajok között fogyaszthat az ember ételeket és italokat. Többféle wellness és gasztronómiai termékeket kínálnak eladásra. Vállalnak esküvőkre való kiszállítást is rózsás termékeikből. (INT – 045)

58. ábra Rózsavilág fala; saját fénykép

- II. világháborús emlékmű

Az emlékmű rendezett környezetben helyezkedik el. 3 darab lépcső vezet az emelvényre, amin a kőszobor áll, rajta az elhunyt katonák neveivel. Körülbelül 1 méter magasságú.

59. ábra II. világháborús emlékmű; saját fénykép

- '56-os emlékmű

Az emlékmű egyedi darab. Lauró Sándor készítette vasból. 2016-ban állították fel. A modern stílusú emlékművet a forradalom és a szabadságharc hőseinek és áldozatainak állít emléket. (INT – 012)

60. ábra '56-os emlékmű; saját fénykép

- Szent István király–templom

A templom a XV. században épült. Barokk és gótikus elemek is láthatóak. Lábánál áll a Werbőczy emlékmű, ami alatt a birtokos családok kriptái találhatóak. (INT – 020) A 15.században épült gótikus és barokk stílusban. 1724–ben és 1759–ben is át lett építve, amihez a régi anyagokat használták fel. Lábánál áll a Werbőczy–gúla. (INT – 046)

61. ábra Szent István király-templom; saját fénykép

- Harangtorony és Werbőczy emlékmű

Az Alsópetényi Római katolikus templom lábánál található, a Gyurcsányi család kriptája felett. Emléket állít a Werbőczy által aláírt „Tripartitumnak”, ami a feudális jogokat összegezte 1511 és 1514 között. (INT – 056) A Werbőczy gúla nyilvántartott emlékmű. (INT – 019)

62. ábra Harangtorony és Werbőczy-gúla

- Millenium 2000

A többi emlékműhöz képest a környezete kevésbé gondozott. Az emlékművön az írás már nem olvasható tisztán. Az emlékmű kőből készült és nagyjából másfél méter magas.

63. ábra Millenium 2000; saját fénykép

- Prónay kastély

1750 körül épült barokk stílusban. Természetvédelmi területnek hirdették ki ősfákkal rendelkező parkját. (INT – 056) A kastély a térség egyik legjobb állapotban lévő turisztikai attrakciója. Rengetegen látogatják és folyamatosan tartanak benne különböző rendezvényeket, Jelenlegi tulajdonosa 2010–ben felújításokat végeztetett rajta. Az épített örökség megőrzéséért Podmaniczky–díjat adtak. (INT – 029)

64. ábra Prónay kastély és kertje; saját fénykép

- Szent Miklós Pálinkaház

Az Alsópetényi Pálinkaház egy hosszú történet része, mely Bander Kálmánnal, Kálmi bácsival kezdődött, aki évtizedekig szolgálta a főzdet. A felújításokat követően az üzem a hagyományos és modern pálinkafőzés terén is kiemelkedő teljesítményt nyújt, kiszolgálva a helyi gazdálkodókat és bérfőzetőket. A főzde hagyományos fatüzeléssel üzemel, ahol olyan lehetőség is fennáll, hogy a saját, hozott fával is lepárolják a vevő cefróját, így csökkentve a szolgáltatás árát. A főzde látogatható, ahol a vendégek megismerhetik a pálinkakészítés folyamatát és a környék látnivalóit is. (INT– 047)

65. ábra Szent Miklós Pálinkaház; saját fénykép

- Andreánszky kúria

A kastély parkja korábban természetvédelmi terület volt, most helyi védettséget élvez. Látogatni nem lehet, feljegyzések alapján többször is átépítették. (INT – 027) Parkja 2 hektáros területen terül el. Az épület a 19. században, klasszicista stílusban épült. (INT – 048)

66. ábra Andreánszky kúria bejárata; saját fénykép

- Földvár

Nagyjából két párhuzamos árok veszi körül a teljes hegytetőt elfoglaló vár. Az árkok külső oldalán földsánc található, szelességük és magasságuk, illetve az általuk körbezárt terület mérete váltakozó. Az 1900-as években szláv várnak tartották, azonban 1966-ban Árpád-kori kerámiákat találtak a területen, aminek következtében középkorinak ítélték. (INT – 028)

67. ábra Légifotó a földvárról; Forrása: Magyar Várarchívum alapítvány

Romhány

- Prónay–kastély

A Prónay–kastély barokk stílusban épült. Prónay I. Gábor rendelte el építését 1735–40 között. A kastélyt és melléképületeit folyamatosan modernizálták az örökösök. Az épület átélte a II. világháború borzalmait, átmenve többször is a frontvonalon, és hadikórházként is szolgált. Volt honvédségi raktár, TSZ iroda és általános iskola is. Napjainkban magántulajdonban van. (INT – 034)

68. ábra Prónay-kastély; saját fénykép

- Laszkári kúria

A 19. század elején építették, majd a század végén átépítették, miután 1888-ban leégett. A téglalap alapú épület főhomlokzata 4 teljes és 4 féloszloppal van alátámasztva. 1945 után a rendőrség tulajdonában volt, később mintabolt működött benne. Napjainkban az önkormányzat tulajdonában. Sajnos romos állapotú és a terület az épülettel együtt kihasználatlan. (INT – 034)

69. ábra Laszkári kúria; saját fénykép

- Szent György templom

A templom első okleveles említése a 14. századból való. A klasszicista stílusú templomot 1832 és 1837 között építették fel. Az épület túlélte egy földrengést és tűzvészt is. 1929-ben 3 harangot helyeztek el a toronyba, azonban a második világháború során többet is elvittek. Belsejében 1966–67 között szekkó sorozat készült a falára. (INT – 049)

70. ábra Szent György Templom; saját fénykép

- Rákóczi–harang

A romhányi csata 300. évfordulójára öntötték köztük a helyiek által összegyűjtött 1 forintos érmékből is. (INT – 056) A fa szerkezet kevésbé jó állapotú. A Községháza előtti parkos területen található. Körülbelül 2 méter magas.

71. ábra Rákóczi-harang; saját fénykép

- Krisztus a kereszten szobor

A kőkereszten fehér márványból készült jézus-szobor áll. A keresztfán INRI felirat díszeleg. A kereszt rossz állapotú, szüksége lenne egy tisztításra.

72. ábra Krisztus a kereszten szobor; saját fénykép

- Romhányi csata emlékmű

A Rákóczi–obeliszk 8 méter magas, 1932-ben készült. Tetején turulmadárral, két oldalán pedig Rákóczi és Károlyi Sándor képmásainak domborműve díszíti, illetve egy emléktáblán jegyezték fel az elhunyt katonákra. (INT – 032)

73. ábra Romhányi csata emlékmű; saját fénykép

- 18. századi háromlyukú kőhíd

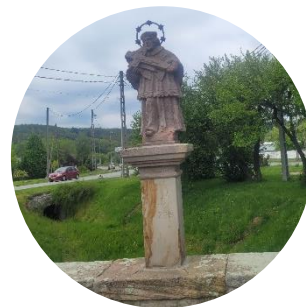
Háromnyílású híd, amelynek hossza a hídfőkkel együtt 17,8 méter hosszú. A két szélső 2,6 méter, míg a középső 2,8 méter széles. A köztük elhelyezkedő 13 méteres mederpillérek folyásirány felőli oldalán jégtörők helyezkednek el. Mellvédje kőlapokkal fedett. Déli mellvédjén látható az 1795-ben készült Nepomuki Szent János szobor. (INT - 056)

74. ábra 18. századi háromlyukú kőhíd; saját fénykép

- Nepomuki Szent János szobor

1795-ben készült kovácsolt vasból és mészkőből barokk stílusban. javítások észlelhetőek. (INT – 019)

75. ábra Nepomuki Szent János szobor; saját fénykép

- Egykori Romhányi vasútállomás

A vonalat 1909. július 11-én nyitották meg. Az állomás személyzet nélküli volt. (INT–041) 2007 óta nem jár ezen a szakaszon vasút. Azóta az állomás épülete folyamatosan romosodik. A sárga festék a legtöbb helyen repedezett és több helyen a vakolattal együtt lehullott.

76. ábra Romhányi vasútállomás épülete; saját fénykép

- Romhányi Cserépkályha gyár

A gyár idén már 100. évfordulóját ünnepli. A főként mezőgazdasággal foglalkozó térség lakosainak életét teljesen megváltoztatta. A város regionális központtá vált. a helyszín kiválasztásában szerepet játszott a vasút közelsége. 1927-ben cégfúzió okán a gyár új gépeket szerzett. A legtöbb munkát azonban 1963-ig kézi erővel végezték. A gyár jelentőségét mutatja, hogy innen származik a Vígszínház kávézójának falburkolata és a Gellért-fürdő kerámiája is például. (INT – 042)

77. ábra Régi gyárépület bejárata; saját fénykép

- Evangélikus Imaház

Az Evangélikus Imaház a környék evangélikus vallású lakóinak fontos gyülekező helye. Vasárnaponként reggel 8 órától tartanak misét. Temetést, keresztelőt tartanak, de esküvőket nem. (INT – 043; INT – 044) Megtalálása nem annyira

78. ábra Evangélikus imaház; saját fénykép

egyszerű, elsőre elhajt mellette az ember, ha kocsival megy. Az épület a végtelékig egyszerű, teljesen átlagos családi háznak látszik. A ház bejárata mellett a falon lévő kereszt árulkodik egyedül az imaházi voltáról.

- Szabadság téri temető

Megfigyelésem alapján a temető Romhány 3 temetője közül a legkevesebb sírral rendelkezik. Környezete rendezett. Parkolásra az út szélén van csak lehetőség. A temető mellől indul turista útvonal Alsópetény, Legénd, Nógrádkövesd és az Öreg hegyen át a Kók-hegy csúcsa irányába. (INT – 050)

79. ábra Szabadságtéri temető; saját fénykép

- Tájház

A tájházban a vidéki élet mindennapjaihoz használatos eszközöket ruhadarabokat és tárgyakat lehet megismerni. A látogatásához telefonon kell időpontot foglalni, amelyet az utazzitthon.hu weboldalon lehet elérni. A tájház tábláját nehéz észrevenni. Az épület egy családi ház kertjében áll, ezáltal a környezete viszonylag rendezett, azonban a hangulatát rontja véleményem szerint.

80. ábra Tájház épülete; saját fénykép

- Bereczki Máté emlékhely

A szobor Mester Gabriella alkotása, amit 2015-ben avattak fel. Bereczki Máté pomológus tiszteletére, aki a településen született és harcolt az 1848–49-es szabadságharcban is. Az emlékhely a Batthyány út mentén könnyedén megközelíthető autóval. Környezete viszonylag rendezett és maga az emlékmű is jó állapotú, a szövegek rajta olvashatóak.

81. ábra Bereczki Máté emlékhely; saját fénykép

- Batthyányi úti Temető

A temető a település legvégén található, véleményem szerint ebben a temetőben van a 2. legtöbb sírhely. A helyszín autóval is megközelíthető, azonban csak földúton, aminek állapota rossz. Tele van kisebb nagyobb gödrökkel és bukákkal. A területe azonban szépen fenntartott.

82. ábra Batthyányi úti temető; saját fénykép

- Széchenyi úti temető

Ez a temető a központban található a Szent György templom mögött. Ezáltal megközelítése nagyon egyszerű. A környezete is szépen rendben tartott, a sírok jó állapotúak. Több benne a sír, mint az előző két említett temetőben, több százéves kő fejfák is elhelyezkednek a bejárat mellett a kerítés mentén.

83. ábra Széchenyi úti temető bejárata; saját fénykép

- Kastélyka domb/Rákóczi mogyorófa

A kastélyka dombon álló törökmogyorófa Romhány legszebb természeti értéke. Magassága 20 méter, törzskerülete majdnem 3 méter, koronájának átmérője pedig eléri a 25 métert. (INT – 033) Eredetéről több monda is kering. Ez a Rákóczi tanösvény 3. megállóhelye. A Bereczki Máté utcáról lehet megközelíteni. A mogyorófahoz vezető ösvénnyel szemközt az út túloldalán pihenőt, parkolót alakítottak ki. A

84. ábra Rákóczi mogyorófa a Kastélyka dombon; saját fénykép

pihenő minősége gyenge, a kihelyezett padok rossz állapotúak. Mivel az autók a füves területen parkolnak így az egyre kisebb területen marad fűvel fedett.

- Kőbánya

1799-ben már működött a bánya településen. Olasz mesteremberek is dolgoztak az itt kitermelt kővel, így nem meglepő, hogy a Nemzeti Múzeum lépcsőit is ilyen kövekből rakták ki. 2007 óta tartozik jelenlegi tulajdonosa alá, aki kitűzte céljául, hogy olyan fejlesztéseket valósít meg, amelyek

85. ábra Kőbánya területe; INT - 051

segítik, hogy a kibányászandó tömbkö jó minőségű legyen. Olyan utat építettek, amelyen kamionos forgalom is lehetséges. A tömbkövek bányászása során nem használnak sem robbantást, sem bontó kalapácsot, aminek következtében a tömbök, teljesen homogén felületűek, sóder és repedés mentesek. Emellett viszonylag fagyállóak is. (INT– 051)

- I. és II. világháborús emlékmű Romhányban:

A háborúban elesett katonáknak állít emlékművet. Régi elbontott sírkövek felhasználásával betonba ágyazva készült. A gúla alakú alapzaton egy nagyjából 1 méter magas oszlop helyezkedik el, fehér márványtáblával (INT – 019)

86. ábra I. és II. világháborús emlékmű; saját fénykép

- Romhányi Sárkányölő Szent György fa szobra: Elkészítéséhez az anyagot a helyi erdészet ajánlotta fel. Egy darabból faragta ki Koltai László. Példaként, útmutatásként és védelmezőként tekintenek a szoborra szimbólikusan. (INT – 019)

87. ábra Sárkányölő Szent György szobor; saját fénykép

Kétfodony

- Rákóczi emlékhely

A romhányi csata emlékére készült. Rákóczit ábrázolja, ahogy épp a lovával ugrani készül. Talapzata nagyjából 40 centiméter magas, amin a nagyjából 2 méter magas fából készült szobor áll. A fa eredete a legérdekesebb, ugyanis egyetlen darab 150 éves tölgyfa tömbjéből alkották meg. Az emlékhely nagyon igényes. Térkö burkolat vezet az úttól a szoborig és pad is van kihelyezve. A virágládákban minden évszakban más-más fajtákat ültetnek el. Parkolásra a temető előtti keskeny füves sávon van lehetőség. (INT – 052)

88. ábra Rákóczi emlékhely; saját fénykép

- Kápolna

A kápolna keletkezéséről adatot nem találtam. A régi Kis-Bodony területén, a fő út mentén lelhető fel. Egyszerű kis építmény. Négyzet alaprajzú, nagyjából 6 méter magasságú épület állapota mondhatni jó, pár helyen észlelhető a falburkolat repedése, kopása.

89. ábra Kápolna épülete; saját fénykép

- Tájház

A tájházban a szlovák és palóc lakók örökségét fedezhetjük fel. A mindennapi használati tárgyaktól kezdve, a népviseleten keresztül, a munkában használatos eszközökig, mind megtalálható a tájházban. Nyitvatartása nem elérhető, így érdemes a községházán információt kérni a fenntartó telefonszámaért.

90. ábra Tájház épülete; saját fénykép

- Kétbodonyi temető

A temető Romhány és Kétbodony település találkozásánál fekszik, szemben a Rákóczi emlékhellyel. A domboldalban fekvő temetőben viszonylag sok sír számlálható. Nincs épített felvezető út a sírokhoz, csak a fűvön keresztül lehet őket megközelíteni.

91. ábra Kétbodonyi temető; saját fénykép

- Katolikus templom

A templom 200 éves múltra tekinthet vissza, 1792–94 között építették. Barokk stílusban épült. 1818–ban át kellett építeni. Egytornyos, egyhajós és hagyma kupolájú. Belsejében még átépítési idejéből származó freskótöredékeket lehet látni. 24 sípú orgonáját sajnos már évek óta nem használják, ugyanis felújításra szorul. Kívülről a templom teljesen jó állapotú, a környezete rendszeresen karbantartott. (INT – 053)

92. ábra Katolikus templom; saját fénykép

- Brack–kastély

Valamikor a 90-es években a termelősövetkezet helyi irodáinak adott otthont, azonban azóta senki sem foglalkozik vele. (INT – 034) Az épület teljesen romos és környezete teljesen elvadult. A terület kerítéssel körülvett, azonban annak állapota is leromlott. Az utcáról belátni a sűrű növényzet miatt lehetetlen. Kapuját zárva tartják.

93. ábra Brack-kastély épülete; INT - 034

- Kétdobonyi víztározó

A tározót 1968 és 1872 között alakították ki. Vize tiszta, jó minőségű. A terület kerítéssel lezárt terület, mikor arra látogattam, sajnos bejutni nem volt lehetőségem, így csatolt fotóm a gát előtti nádas területet mutatja. A tó szélét nádas képezi, a vízmélység 2 és 5 méter közötti, alja iszapos. (INT – 054)

94. ábra Nádas terület a tavon; saját fénykép

- Kétdobonyi tó

A központtól Kiscset irányába haladva érhetjük el. A környezet nagyon szépen rendben tartott. a tóparton sétány van kialakítva. A tavon lehet horgászni, vízibiciklizni és fürdeni is. Éke a kápolna a tóparton.

95. ábra Tó felszíne; saját fénykép

- Kápolna a tóparton

Szépen felújított kápolna a legkisebb tóhoz tartozik Kétdobony területén. Környezete festői. Valószínűleg a katolikus felekezethez tartozik.

96. ábra Kápolna épülete; saját fénykép

Szátok

- Révay-kúria / Margaréta Gyermekotthon

A 18.században építtette Révay Gusztáv. A 19. században átalakították és napjainkban óvodaként és általános iskolaként is működik. (INT – 005) Az épületben kap helyet a Nógrád Megyei Gyermekvédelmi Központ Alapítványának Szátoki kirendeltsége. (INT – 030)

97. ábra Révay-kúria bejárata; saját fénykép

- Mindenszentek templom

Elkészüléséről pontos dátumot nem ismerünk. Eredetét a XV. századig vezetik vissza, 1675-ben már térképen feltűntették. 1732-ben felújították és átalakították. 1722–1767 között épült hozzá a harangláb, majd a harangokat 1748-ban helyezték el a toronyban. Egyhajós, előugró homlokzati toronnyal, amit lizenák, faltükrök és párkányok tagolnak. A toronycsarnok dongaboltozatú, belsőtere síkmennyezetes. (INT – 031)

98. ábra Mindenszentek templom; saját fénykép

- Szent Flórián emlékmű

A szobor eredetileg 1804-ben készült el, azonban talapzata súlyosan megrongálódott, így 1852-ben olyan alapzatot készítettek, ami azóta sem szorul felújításra. A felhasznált anyagok beton és műkő. Egy orosz harckocsi találata elérte a talapzatot, aminek nyoma ma is látszik, de kicserélni emiatt nem kellett. (INT – 019) A szobor körüli környezet rendezett, azonban egyáltalán nem gondolom” hívogatónak” egy odalátogató számára.

99. ábra Szent Flórián emlékmű; saját fénykép

- Világháborús emlékmű

Az emlékmű egy közel 3 méter magas kőből készült oszlop. Magas alapzatán az elhunyt hősök nevei olvashatók. környezete egyáltalán nem hívogató.

100. ábra Világháborús emlékmű; saját fénykép

- Szátoki temető

A temető Szátok központjától az Érsekvadkert felé induló út mentén fekszik. A Rétsági és Tereskei temetők után ebben a temetőben található a legtöbb sír. Környezete nagyon szépen rendezett, a sírok le vannak takarítva. Beton járda vezet közöttük.

101. ábra Szátoki temető; saját fénykép

Tereske

- Tereskei horgásztó

A horgásztóhoz vezető út kezdete Szátok irányából nehezen észrevehető, nincs kitáblázva, csak a másik irányból. A kavicsos szórt burkolatú úton, nagyjából 3 –5 percet kell haladni autóval, hogy elérjük a tavat. Több fejlesztést végeztek a tó környezetén az elmúlt években. Körbejárhatóvá alakították a partját, játszóteret, tűzrakó helyet és szálláshelyet helyeztek el. 2020 óta tartozik jelenlegi fenntartója alá. 2 tó alkotja, melyeknek összes területe 9,5 hektár.

102. ábra Tereskei horgásztó felülete; saját fénykép

- Jézus Szíve–kápolna romjai és Szmrecsányi–kripta

A tereskei temető és a kálvária mögötti erdős részen fekszik. Környezetét teljesen benőtte a növényzet. Megközelítése ezáltal nehéz. Az egykori kápolnának csak a helyét lehet látni. A kripta jelenlétére pedig egy emléktábla hívja fel a figyelmet.

103. ábra Jézus szíve kápolna romjai és Szmrecsányi kripta; Lőrinc Viktor Olivér fotója

- Nagyboldogasszony templom, bencés apátság romjai és középkori alagútrendszer része

A 13. században épült bencés apátság romjaira épült az új templom, az apátság épületének köveit felhasználták az építésénél. A 20. század végén kezdték el felfedezni a történelmi helyszín igazi értékeit. 1950-ben egy földrengés okán kerültek felszínre a leletek. A felmérések során megállapították, hogy eredetileg torony nélküli volt az épület

104. ábra Nagyboldogasszony templom épülete; saját fénykép

és azt csak később építették hozzá. 1945 óta önálló templom. (INT – 031) Megközelítése egyszerű, parkolási lehetőség csak az út szélén van. Parkja igényes rendezett. Műemlék védelem alatt áll. A templom épületéből nyílik lejárát a középkori alagútrendszerbe, ami a településen kívülre vezet.

- Friedczky-kúria

A kúria magántulajdonban van. Az utcafonton helyezkedik el, azonban a növényzet okán csak kevés látható az épületből. A 18.században épült barokk stílusban. Többször is felújították.

105. ábra Friedczky-kúria épülete; saját fénykép

- Huszár-kastély

A Huszár család előkelő birtokos család volt, Magyarország több pontján is. 1848-ban építették klasszicista stílusban. A Kertje védett. (Dövényi 2010;810) 1954-től általános iskola működik épületében. Eleinte csak a helyi diákok iratkozhattak be az iskolába, azonban 1958-tól már Szátokról is jöhettek tanulók. (INT – 055) A főút mentén helyezkedik el. Kertjében rengeteg növény lelhető fel, ezáltal az épület az utcáról csak kis mértékben látható. Az épületen látható, hogy több helyen javították a falburkolatot.

106. ábra Huszár kastély; INT - 055

- Pásti kereszt

A kereszt a főút mentén, a központ mellett található. Gyalogos megközelítése a járda hiányában veszélyes lehet, autóval pedig a parkolás csak az út szélén lehetséges. A környezete szép igényes. A kereszt alapzata igencsak kopott, a felirat nem mindenhol olvasható. A dátum még olvasható. Az egész emlékmű kőből készült. Nagyjából 3 méter magasságú. Az emlékmű apró kerítéssel van lekerítve.

107. ábra Pásti kereszt; saját fénykép

- Régi légvédelmi sziréna

A sziréna nagyjából egy 10 méter magas oszlop tetején helyezkedik el. A helyiek szerint sosem szólaltatták meg. Fémből készült még a világháborúk idején. A felújított Községháza kerítésének sarkánál áll.

108. ábra Légvédelmi sziréna; saját fénykép

- Norton-típusú régi közkút

Öntöttvasból készült közkút. Mellette egy új típusú kút is áll. A környezete rendben tartott. Más településen még használatban vannak, azonban ebből a darabból már nem folyik víz, csak a történelmi bemutatás miatt hagyták meg.

109. ábra Norton-típusú régi közkút; saját fénykép

- Három kereszt

Tereske Szátok irányába lévő határában, a töltés tetején találhatóak. Környezetük rendezetlen, nagy a gaz. A falépcső és pad nem biztonságos, romos állapotban van.

110. ábra Három kereszt; saját fénykép

- Tereskei szomorú bükk

A tereskei temető egyik éke. A közel 17 méter magas fa már 168 éves. 2016-ban jelölték az év fája díjra. (INT – 011) A fa már messziről kitűnik a temető többi növénye közül.

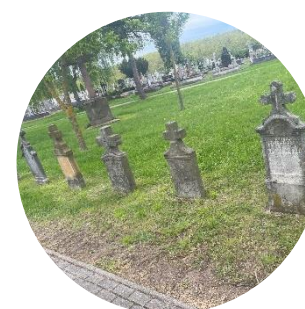

111. ábra Tereskei szomorú bükk; saját fénykép

- Koporsókövek a temetőben

A temetőben a 19.század végétől kezdve külön helyre temették a nemesi származású és a köznépből származó embereket. (INT – 011)

A temető környezete nagyon szépen rendezett. A bejárat mellett közvetlen kőkeresztes régi fejfákat láthatunk. Kezdeményezés volt azt illetően, hogy itt gyűjtsék össze a járás összes kőkeresztes régi fejfáját, azonban erre még nem került sor.

112. ábra Régi fejfák; saját fénykép

- Klasszicista temetőkapu

A temető bejárata egy fekete vasból készített csodaszép klasszicista stílusú kapu, amely a hely szépségét és környezetének fennkölt hangulatát emeli.

113. ábra Klasszicista temetőkapu; saját fénykép

- Kálvária és stációk

A temető mögötti területen a focipálya mellett helyezkedik el. A temető tökéletes hangulatot teremt a stációknál való sétához, ellenben a meccsek a focipályán teljesen elrontják a helyszín békés, áhítatos szféráját. 14 darab stáció helyezkedik el kör alakban. Régebben kápolna is állt a területen, azonban helyét már csak egy emléktábla jelzi.

114. ábra Stációk; saját fénykép

- Régi kilométerkő

A jelenlegi rendszer előttről maradt fent. Első ránézésre az ember nem venné észre. Az utcáról a lelógó fa ágai miatt nem látható. Az állapota közepes, a felirat már nehezen olvasható és a kő is kopott, sérülések láthatóak rajta.

115. ábra Régi kilométerkő; saját fénykép

- Kilátópont a nógrádi medencére

Tereske határából kitekintve, szép kilátás nyílik a Nógrádi medencére, azonban véleményem szerint érdemes lenne egy vadászles típusú kilátót kihelyezni, hogy még jobb rálátása lehessen az embereknek a területre.

116. ábra Kilátás Tereske határából; saját fénykép

- Kereszt 1924-ből

Alapzata rossz állapotú, a felirata már nehezen olvasható. Fémpántokkal fogták össze a talapzatot, hogy ne essen szét. A szobor kerítésen belül helyezkedik el. A Jézus szobor több helyen koszos.

117. ábra Kereszt 1924-ből; Lőrinc Viktor Olivér képe

- Pálos Frigyes emlékkő

Az emlékkő a Nagybaldogasszony templommal szemközt az út szélén helyezkedik el. Környezete igényes. A kő mészkőből készült, rajta bronz papi kendővel. A szobrot Laczik Csaba készítette el és tavaly, 2023-ban avatták fel.

118. ábra Pálos Frigyes emlékkő; saját fénykép

- Pálos Frigyes emlékszoba

Az emlékszobáról információt interneten nem lehet találni, egyedül a Google térkép jelölése jelzi létezését. Az épület kívülről átlagos családi háznak tűnik, semmi sem hívja fel a figyelmet arra, hogy itt emlékszoba lenne kialakítva. A feltöltött képek alapján és a helyiek elmondása alapján Pálos Frigyes atya saját használati tárgyait helyezték el a szobában, olyan elrendezésben, ahogy az atya saját otthonában is volt.

119. ábra Pálos Frigyes emlékszoba; Lőrinc Viktor Olivér képe

- Népi építészeti tornácos házak

A térképen jelölt tornácos házak valóban fellelhetőek az adott ponton, azonban állapotuk romos, a növényzet teljes mértékben takarja őket. Véleményem szerint nagy veszteség, mind a település, mind az oda látogató turisták számára.

120. ábra Népi tornácos ház; saját fénykép

- Régi faluhatárt jelző kereszt

A kereszt napjainkban egy családi ház kertjében helyezkedik el, így csak a járdáról van lehetőség a megszemlélésére. Kőből készült kereszt nagyjából 3 méter magas. A korát tekintve jó állapotúnak mondható.

121. ábra Régi faluhatárt jelző kereszt; saját fénykép

- Helytörténeti múzeum – Mezőgazdasági gyűjtemény

A gyűjtemény az általános iskolához tartozó épületben a könyvtár mellett található. A kiállítás része Dr. Szuckovszki Sándor személyes tárgyainak, könyvének és kéziratának bemutatása, valamint orvosi eszközeinek és a terecskei népviseletnek kiállítása. Emellett bemutatásra kerülnek a mezőgazdaságban használatos eszközök a múltból és napjainkból is. (INT – 009)

122. ábra Helytörténeti múzeum egyik terme; Gillné Lisinszki Judit képe

- Kuruc–domb

Tereske Romhány és Bánk település között helyezkedik el. A keleti szélén kereszt jelzi legmagasabb pontját. A területet 1954 előtt a kincskeresők több helyen is felbolygatták. 1992-ben sikerült a terület felmérésének és lerásának közzététele. A bebokrosodott területen leleteket nem fedeztek fel, azonban alaprajza alapján középkori eredetűnek határozták meg. (INT – 028)

123. ábra Kuruc-domb; INT - 028

C. Az elemek szerepe a turisztikai potenciálban és érzékenységük.

A turisztikai attrakciók turisztikai potenciálban betöltött szerepét lehet vizsgálni az alapján, hogy mire fejtik ki legnagyobb hatásukat. Szerepüket meg lehet állapítani az alapján, hogy mennyire egyediek, ritkák vagy gyönyörűek, azaz mekkora a vonzerejük. Minél nagyobb a látogatók száma, annál értékesebb az elem a turisztikai potenciál szempontjából. Minél vonzóbb a desztináció, ami által nagyobb lélekszámot vonz a területre, annál nagyobb hatása van gazdaságra, azon belül például a szálláshelyek,

ajándékboltok és vendéglátói egységek forgalmára. Az egyes elemek hírnevei segíthetnek a település számára, hogy akár a város képeként is használják. Erre jó példa Bánk település tava. A legtöbb ismerősöm a térséget vagy Rétság városa miatt ismerik mivel, hogy az járási központ vagy a Bánki tavon szervezett fesztiválok miatt hallottak már a környékről. A Bánki-tó fesztivál már elérte a regionális szintű szerepet, ugyanis a fesztivál idejére odalátogatók a környező településeken is keresnek szálláshelyeket és ingáznak a szálláshelyük és a helyszín között. Településenként a legnagyobb hatást kifejtő elemek megfigyeléseim szerint a következők:

- Bánk – Bánki-tó
- Rétság – Szent András templom
- Felsőpetény – Munkás Szent József templom
- Alsópetény – Prónay kastély
- Romhány – Kastélyka domb/Rákóczi mogyorófa
- Kétebony – Katolikus templom
- Szátok – Révay-kúria / Margaréta Gyermekotthon
- Tereske – Nagyboldogasszony templom és a Bencés apátság romjai
- Nőtincs – Seholsziget Kalandpark és Alpaka farm

Az elemek érzékenységét több szempontból is lehet vizsgálni. Az érzékenységet az alapján határozzuk meg, hogy milyen kitettségnek van kitéve az adott elem. Fontos, hogy megfelelően felmérjük az elemek érzékenységét, ezáltal lehet biztostani a területen, hogy az attrakciók fenntartható módon járuljanak hozzá a település értékeihez. Emellett az érzékenység alapján létrehozott látogatási szabályok segítik, hogy az értékeket eredeti állapotban meg lehessen őrizni, azokat tiszteletben tartva lehessen csak látogatni. Az elemeket egy táblázatba foglalva elemeztem ki, milyen típusú érzékenység milyen mértékben érinti őket.

Az elemek és környezetük 4 csoportba soroltam érzékenység szempontjából: környezeti, kulturális, történelmi és műemléki, illetve tömegérzékenység.

A környezeti hatások, mint például esőzések, fagyok, aszály, szél erősség befolyásolhatják az elemek hosszútávú fennmaradását.

A kulturális érzékenységgel érintett elemek ki vannak téve annak a veszélynek, hogy csak a helybéli idősök ismerik azon elemek történetét, ők ismerik csak esetlegesen tárgyak használatát, vagy régről fennmaradt elkészítési módokat, amelyek az ott élők

kultúrájához szorosan kötődik, ezáltal azon értékek elvesznek haláluk után.

Történelmi és műemlék érzékenység szempontjánál figyelembe kell vennünk, hogy megőrizzük ezeket az értékeket a jövő generációi számára, több eset is előfordult a közelmúltban, amikor építési engedélyeket, lebontási engedélyeket adtak olyan építmények, olyan területekre, amelyek történelmileg jelentőséggel bírnak az ott élők szempontjából vagy akár regionális, országos szempontból is jelentősek lehetnek.

Minél nagyobb látogatottságnak örvend egy attrakció annál fontosabb, hogy szabályozzuk a látogatás feltételeit. Ugyanis a tömegre való érzékenység mértéke annál nagyobb minél több látogatónak van kitéve az attrakció környezete és odajutásához szükséges infrastruktúrája. 1 pontot adtam, ha az adott érzékenység egyáltalán nem befolyásoló az attrakció szempontjából. 2 pontot kapott az attrakció, ha bizonyos mértékben hatással van rá az adott érzékenység és 3 pontot kapott abban az esetben, ha teljes mértékben befolyásolja az attrakciót és környezetét.

Környezeti érzékenységi szempontból pontozásomat úgy alakítottam ki, hogy például, ha aszály van az azonnal befolyásolja a tó esztétikáját és látogatottságának lehetőségét, így 3 pontot kapott. Azonban például az ónos eső vagy savas eső általánosságban hosszúévek során károsítja az épületek, építmények burkolatát így itt kevésbé befolyásoló tényezőként állapítottam meg a környezetet, ezáltal 2 pontot adtam.

Kulturális érzékenységnél és történelmi érzékenységnél azt vettem figyelembe, hogy az adott elem mennyire egyedi, illetve milyen mértékű eszmei értéke van az ott élő emberek számára.

A tömegérzékenység meghatározásánál azt vettem figyelembe, hogy az adott elem mennyire ismert, milyen sokan látogatják, ezáltal a környezetének és az elemnek a rongálására való lehetőség mértéke mekkora, illetve infrastruktúráisan mennyire terheli le a környezetét.

Táblázatos értékelésem a 9. mellékletként található meg.

D. Szuprastruktúra értékelése

A települések szuprastruktúra elemek tekintetében viszonylag jól ellátottak, kivéve Szátok települését. Kétdobonyon kívül mindegyik település rendelkezik háziorvossal, míg gyógyszerházzal csak Rétság, Romhány és Nőtincs rendelkezik. Rétság településén szakorvosi rendelőintézet, tüdőgondozó otthon és fogorvos is elérhető.

Rétság és Romhány rendelkezik üzemanyagtöltő állomással. Rétságon, Bánkon, Romhányban, Tereskén és Szátokon elérhető Nemzeti dohánybolt.

Rétság rendelkezik autószer vízzel és bankkal egyedül. Bank automata Romhány településen található.

Az élelmiszerüzletek általánosságban reggel 6 és 7 óra között nyitnak és délután 5 és 7 óra között zárnak. A kisebb településeken előfordul olyan üzlet is, ami hétfőn egyáltalán nem nyit ki.

A bárók, illetve kocsmák már 6 órától átlagosan este 11-ig tartanak nyitva. Van amelyikben lehetőség kínálkozik szülinapok és egyéb rendezvények levezetésére.

A legtöbb szálláshely szám szerint Bánk településen található. Érdekes módon Rétságon meghirdetve csak egyetlen egy helyen lehet szállást foglalni. Ellátás és minőség szempontjából a Bánki Tó Wellness Hotel és az Alsópetényi Prónay-kastély szálló a legjobb. A többi szállás főként apartmannház, ahol önálló ellátásra van lehetőség. A területen például az Öko-Land vagy a Bagolyvár szállás 40-60 fő elszállásolására is képes.

124. ábra Szuprastruktúra elemek elhelyezkedése a településeken; saját szerkesztés

E. SWOT analízis

A SWOT analízisem elkészítésekor igyekeztem egy átfogóbb, tömörebb feltárását elkészíteni a terület potenciáljáról és a közben felmerülő problémákról

Erősségek	Gyengeségek
Természeti adottságok	
A vizsgált terület több különböző kistájból tevődik össze	Nyaranta a hóhullámok gyakorisága sűrűbb, növekszik az aszályos napok száma
Bánk központtól indulva akár gyalogosan is könnyen elérhető közelségben vannak a települések	Erózió veszélyes talajok
A tavak a nyári időszakban vonzzák a turistákat, míg a többi évszakban a túrák szerelmesei kirándulhatnak a területen.	A be nem vetett szántóföldekről nagy mértékű por érkezik a települések felé
Nagy kiterjedésű erdős területek	
Attrakciók	
Diverz attrakciótípusok	Nem kínálnak tematikus útvonalakat
Minden évszakban van mit felfedezni	Több rossz állapotban lévő, elhanyagolt, kihasználatlan attrakció
Jelentős felújítások	Sok hely csak jelentős idővel korábbi időpont esetén látogatható
	A magántulajdonban lévő kúriák nem látogathatóak
Infrastruktúra	
Mіндеgyik településen jár busz	Ritkán járó buszjáratok
Viszonylag könnyen megközelíthetőek	Járdák, átkelők hiánya
Több túraútvonal és bicikli útvonal halad el és át a vizsgált területen, amelyekbe újabbakat volna lehetőség bekapcsolni.	Nem minden település van egymással összeköttetésben a gyalogos vagy biciklis közlekedéssel
Az alap szuprastruktúra elemek mindegyik településen fellelhetőek	Szezonális nyitvatartások
	Rossz minőségű/hiányzó burkolatok
Lehetőségek	
Zöldenergia nagyobb mértékű bevonása a települések életébe. Például bicikli kölcsönzők telepítése, elektromos helyi buszjáratok kialakítása	Kevesebb pályázati pénz
Aktív turizmus növelése	A helyi lakosok előregedése
Fiatal családok letelepedéséhez szükséges feltételek megteremtése	Táj degradáció a turizmus növekedésének hatására
	A rövid távú fejlesztések előnyt élveznek a hosszú távúakhoz viszonyítva.

125. ábra SWOT analízis; saját szerkesztés

V. Tájépítészeti javaslatok és fejlesztési lehetőségek

A fent említett települések infrastruktúrájának és attrakcióinak fejlesztése tájépítészeti szempontból több irányba terelhető. Az alábbiakban néhány javaslatot fogalmazok meg:

J1: Zöld területek és közösségi terek: Fontos lenne kialakítani vagy fejleszteni a zöld területeket és közösségi tereket, mint például parkok, ligetek és játszóterek. A tájépítészek feladata a területek tervezése, a növényzet és a táj elemek megfelelő kiválasztása, valamint a megfelelő infrastruktúra (padok, sétányok stb.) kialakítása. A legtöbb meglévő elem egyszerű füves/bozotos zöldterület vagy betonozott sportpálya. A fenntarthatóság szempontjából ajánlom a napelemes lámpákat és vízátteresztő burkolatokat felhasználni a kialakításuknál. Akár újrahasznosított, a helyi közösségek által készített padok, asztalok, szemetesek használata is megvalósulhat, ezáltal is erősítve a közösséget. Azokon a településeken, ahol megjelennek a magasabb, több emeletes épületek, ott zöldtető és erkélykertek kialakítását is javasolnám.

J2: Közlekedés és gyalogos-barát környezet: A települések közlekedési rendszereinek fejlesztése is fontos szerepet játszik az infrastruktúra fejlesztésében. A tájépítésznek lehetőségük van tervezni a gyalogos-barát utakat és kerékpárutakat, amelyek biztonságosabbá teszik a közlekedést, valamint ösztönzik az embereket a gyaloglásra és kerékpározásra. Emellett a parkolási lehetőségek megfelelő elhelyezése és a tömegközlekedési kapcsolatok kiépítése is fontos szempont. Úgy gondolom új járdák, gyalogosátkelők kihelyezése szükséges. Az átkelőknél állandó éjszakai világításra is szükség van. Sűrűbb menetrendű buszjárat, esetleg rövidebb szakaszokon való beütemezése szintén elősegítené a lakók, illetve odalátogatók közlekedését.

J3: Történelmi helyszínek rehabilitációja: A fent említett települések rendelkeznek történelmi épületekkel vagy helyszínekkel, a tájépítésznek lehetőségük van a rehabilitációra és megőrzésre. A történelmi helyszínek megfelelő tájépítészeti tervezéssel újraéleszthetők, megfelelő környezetet teremtve az idegenforgalomnak és kulturális eseményeknek. A kastélyok és kúriák ideálisak arra, hogy szálláshelyeket, bemutatótereket hozzanak létre az épületek belsejében. A kastélyokban múltidéző tematikus bálkat is lehetséges volna leszervezni, amelyek Magyarországon kevésbé elterjedtek ezáltal nagyobb érdeklődést váltana ki a turistákból. A történelmi helyszíneken, mint például a Hunyadi Ligetben, vagy a Rákóczi

törökmogyorófánál, évenkénti múltidéző pikniket, vásárt lehetne szervezni, ahol bemutatják, a kor, a csaták jelentős elemeit és témához illő vetélkedőket szerveznek. A helyszínek látogathatóvá tétele segítségével tematikus kirándulások szervezésére is volna lehetőség, például középkori várak túra vagy a katolikus egyház jelenléte a térségben.

J4: Fenntartható vízgazdálkodás: A tájépítészeknek szerepük lehet a fenntartható vízgazdálkodási megoldások tervezésében is. Ezáltal javasolnám a településeken az esővízgyűjtő rendszerek telepítését, a természetes vízvezetési rendszerek kiépítés és a víztisztításra szolgáló növényzettel rendelkező műszaki megoldások alkalmazását. Az ilyen intézkedések segítenek megőrizni és védeni a vízminőséget, valamint csökkenteni az árvizek kockázatát. A vizsgált területen Magyarország nem sok természetes víztisztító tórendszeréből is fellelhető egy, aminek környezetét fejlesztve, kiépítve, oktató célú előadásokat lehetne tartani.

J5: Turisztikai információs központok és útvonalak: A tájépítészeti tervezés során kiemelt figyelmet kell fordítani a turisztikai információs központok és útvonalak kialakítására. A turisztikai útvonalak kijelölése és tájépítészeti elemekkel való kihangsúlyozása segít a látogatók tájélményének fokozásában és a turisztikai látnivalók könnyebb elérésében. A kisebb településeket mindenképp szeretném bevonni tematikus kirándulási javaslatba. Problémaként érzektem a területen az információk felkutatásának nehézségét. Szükség lenne egy weboldalra, ahol térképpel, nyitvatartással, fenntartó elérhetőségével együtt megtalálhatóak a térség attrakcióit. A túra útvonalak kezdő és végpontjait szembetűnőbb jelzésekkel, táblákkal jelölni. Az útvonalakat nehézség szerint tipizálni és feltüntetni. Ezeket az információkat szükség volna a település központjában kihelyezni, térképen jelölve, mind az útvonalakat, mind az attrakciókat.

J6: Egységes településkép kialakítása: A tervezés során az épületek elhelyezésénél érdemes folyamatosan egyeztetni a helyi építési szabályzattal. Esetleg annak be nem tartását büntetni. Fontosnak gondolom a különböző nemzetiségi házak hangulatát megőrizni a településeken. Szabályozni, hogy azon utcákban, ahol ilyen épületek helyezkednek el, csak hozzájuk korban közeli stílusú épületeket lehessen építtetni.

J7: Környezetvédelem: Az illegális szemetelők problémájára javasolnám a városőrség önkéntes járőr szolgálatának kialakítását. Másod sorban pedig a legnagyobb szemétkerakó helyszínekre kamerát telepíteni. A lakásokban elektromos konvektoros fűtésre való átállást segítő pályázatokat kiírni, megpályázni.

J8: Környezettudatos szálláshelyek és vendéglátóhelyek: A tájépítészeti tervezés során fontos szempont a környezettudatos szálláshelyek és vendéglátóhelyek támogatása és ösztönzése. Az épületek megfelelő elhelyezése és kialakítása, a zöld tervezés és az energiatakarékos megoldások bevezetése hozzájárulnak a fenntartható turizmus fejlődéséhez. Önkormányzati vagy térségi pályázatok kiírásával segíteni lehetne a helyi szuprastruktúrának a zöldebb energiafelhasználásra való átállásra. Szelektív hulladékgyűjtéssel csökkenteni lehetne az ökológiai lábnyomát a településnek.

J9: Természetvédelmi területek és ökoturizmus: A tájépítésznek lehetősége van a természetvédelmi területek és ökoturisztikai helyszínek tervezésében és fejlesztésében is. Ez magában foglalhatja a megfelelő útvonalak és kilátók kialakítását, a tájba simuló pihenőhelyek kialakítását, valamint az élővilág megőrzését és bemutatását. Pár túraösvény végig sétálása során éreztem, hogy kevés a kihelyezett pihenők száma, nincsenek információs táblák és több helyen az ösvény sem ismerhető fel, így ezek pótlását rendbetételét javasolnám.

J10: Fazorok kitelepítése: Ezek telepítése többféle előnnyel járhat, minthogy csökkenti a zajszintet, javítja a levegő minőségét, esztétikailag vonzóbb környezetet teremt és sok helyen javítja a közlekedésbiztonságot is akár. Érdemes a belterületekre olyan típusú fákat választani, amelyek tavaszi virágzásukkal és őszi lomb színükkel díszítenek, például a bugás csörgőfa (*Koelreuteris paniculata*) vagy a magas kőris (*Fraxinus excelsior*) fajtáit. Külterületre olyan fajokat érdemes választani, amelyek mélyre gyökereznek, oszlopos növekedésűek és nem érzékenyek a széltörésre, például juhar (*Acer*) fajok, ostorfa (*Celtis*)fajok vagy a tövises lepényfa (*Gleditsia triacanthos*) is kiválóan alkalmas lehet.

J11: Helyi termékek kereskedelme: Rengeteg különleges termék lelhető fel a területen, mint például a Rózsavilág vagy a Nőtincsi levendulás termékei. Több pálinkafőzde is található a helyszínen. Javasolnám a termékeiket közös oldalon reklámozzák, mint a térség különlegességeit és onnan a saját weboldalra átirányítva a vásárolhassanak az érdeklődők az ország minden pontjáról. A helyben vásárlók pedig kedvezményeket szerezhetnének.

Fontos, hogy a tájépítések szorosan együttműködjenek a helyi közösségekkel, hatóságokkal és turisztikai szervezetekkel a fejlesztési tervek kidolgozása és végrehajtása során. A fejlesztések legfontosabb szempontja, hogy minden korosztály számára élvezhető és élhető környezetet teremtsünk. A javaslatok kivitelezési helyszíneit a javaslati tervlapon jelöltem.

VI. Összegzés

Szakedolgozatom elkészítése során, olyan területet és olyan témát szerettem volna választani, amiről van előzetes ismeretem és pozitív élmények kötnek hozzá.

Végső soron a Nógrád megyei Bánk település és annak környékén elhelyezkedő, összesen 9 település közigazgatási területe vált dolgozatom vizsgálati területévé. A környék ismertsége egy-egy attrakciónak köszönhető, azonban szakedolgozatomnak célja, hogy az odalátogatók felfedezzék, mennyi érték lelhető fel, akár a legkisebb településen is.

Dolgozatomban elsőként a lehatárolt terület természeti adottságait vizsgáltam meg, majd a környék infrastruktúráját és érintetem gazdasági helyzetét is. Ezután alaposan végig kutattam a napjainkra kialakult turizmus fogalmának állomásait, a turizmusra ható környezet lehetőségeit, hogy hol van hely egy tájépítész számára a turisztikai fejlesztésekben és hogy pontosan miből áll a turisztikai potenciál.

Az attrakció elemeket többféleképpen vizsgáltam. Természetesen interneten érdeklődtem a helyszín látnivalói iránt, majd a terepi bejárásaim során kaphattam teljesebb képet róluk. Az értékelésüket több szempont szerint is elvégeztem. Jelenlegi állapotukra, jövőbeni potenciáljukra és érzékenyséjükre is kitértem. Készítettem egy értéktárat is, amelyben településekre lebontva az összes elemet képekkel illusztrálva mutatom be.

Az attrakciók mellett, fontosnak tartottam, hogy az alapvető szuprastruktúra elemeket is összegezzem, ezek segítségével is pontosabb képet kapva a fejlesztési lehetőségekre. Jelenlétük és fejlettségük befolyásolja, hogy az odaérkezők csak áthaladnak a településen vagy meg is pihennek ott.

A javaslati munkarész során az attrakciók, szuprastruktúra elemek és infrastruktúra elemek hiányosságaira és fejlesztési lehetőségeire tettem javaslatokat. Úgy gondolom leginkább a történelmi elemek rehabilitációja és az új túraútvonalak létrehozása, illetve a régebbiek fejlesztése és rendezése azon javaslataim, amelyekkel a legtöbb turistát lehetne a területre csábítani.

VII. Források

Nyomtatott irodalom

- I. Bánk Településképi arculati kézikönyv 2017 (BTAK)
- II. Dövényi Zoltán (Szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest (az 1. kiadás szerkesztői: Marosi Sándor, Somogyi Sándor, 1990)
- III. Dr. Fekete Mátyás (2006): Doktori értekezés: Hétköznapi turizmus: A turizmuselmélettől a gyakorlatig
- IV. Inskoop, E. (1991): Tourism planning: an integrated and sustainable development approach. Van Nostrand Reinhold.,
- V. Kozma B. Mariann (1998): A turizmus potenciál mérése.
- VI. MIKHÁZI ZSUZSANNA (2019): AZ ÖKOTURIZMUS FOGALMÁNAK EGYEDFEJLŐDÉSE: ALAPKUTATÁS A DEFINÍCIÓTÓL A TERVEZÉSMÓDSZERTANIG
- VII. Régi Tamás – Rátz Tamara – Michalkó Gábor (2017): Turizmus és transzformáció: Mikházi Zsuzsa – A turizmus és a tájértékek szerepe a helyi identitás erősítésében
- VIII. Rétsági Településképi arculati kézikönyv 2019 (RTAK)
- IX. TFK: területfejlesztési koncepció 2021
- X. Vezető Szerző: Michalkó Gábor Boros Szilvia, Csapó János, Happ Éva, Horváth Pál, Husz Anikó, Jónás–Berki Mónika, Lőrinc Katalin, Máté Andrea, Michalkó Gábor, Printz–Markó Erzsébet, Priszinger Krisztina, Rátz Tamara, Remenyik Bulcsú, Szabó Géza, Kalmárné Rimóczi Csilla (2011): Turisztikai terméktervezés és fejlesztés
- XI. Varga–Nagy Adrienn, Káposzta József, Nagy Henrietta: Studia Mundi Economica (2017): ZÖLDTURIZMUS A JÖVŐ STRATÉGIAI IRÁNYA?

Internetes források

- INT – 001: <https://www.nool.hu/>
- INT – 002: <https://www.nograd.hu/fooldal/nograd-var-rad/a-tortenelem>

- INT-003: <https://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0013/6.html>
- INT-004: <https://tereske.hu/>
- INT-005: <https://www.palocok.com/hu/article/71/szatok>
- INT-006: <https://www.alsopeteny.hu/>
- INT-007: <https://notincs.hu/>
- INT-008: <https://www.bank-falu.hu/>
- INT-009: <https://www.utazzitthon.hu/latnivalo/tereske/helytorteneti-gyujtemeny-20549>
- INT-010: <https://nlc-hu.translate.google.com/eletmod/20201203/fatuzeles-legszennyez-es-futes/? x tr sl=hu& x tr tl=es& x tr hl=es& x tr pto=sc>
- INT-011: <https://evfaja.hu/fa/2016/tereskei-szomoru-bukk>
- INT-012: <https://www.kozterkep.hu/>
- INT-013: <https://tavifeszek.hu/>
- INT-014: <https://szallashegyek.hu/>
- INT-015: <https://repuloterek.misi.eu/repuloterek/retsag>
- INT-016: <http://www.ul-talalkozo.hu/>
- INT-017: <http://www.retsag.hu/hm/hext1407.pdf>
- INT-018: <https://www.retsag.net/>
- INT-019: <https://www.kozterkep.hu/>
- INT-020: <https://miserend.hu/templom/467>
- INT_021: <http://nagyvofely.hu/retsag/templomok>
- INT-022 https://helyivilaga.hu/adatlap/vasutallomas_retsag/13174
- INT-023: <https://pecatavak.hu/Pusztasz%C3%A1nt%C3%B3iHalastavak>
- INT-024: <https://muemlekem.hu/>
- INT-025: <https://kirandulastervezo.hu/latnivalo/notincs/szent-marton-templom>
- INT-026: <https://kisvasut.hu/index.php?rfa=18>
- INT-027: <https://kirandulastippek.hu/palocfold/alsopeteny>
- INT-028: <https://varak.hu/latnivalo/index/495-Alsopeteny-Foldvar/>
- INT-029: <https://pronaykastely.hu/hu/rolunk>
- INT-030: <http://www.mgyvk.hu/2018/index.php/bemutakozas/alapitvany>

- INT-031: <https://kozepkoritemplom.hu/mindenszentek-templom-szatok/>
- INT-032: <https://szallashegyek.hu/hely/Rakoczi-obeliszka-romhanyi-csata-emlekmuve-Romhany-5528>
- INT-033: <https://romhany.hu/>
- INT-034: <https://www.kastelyok.com/adatlap.php?details=689>
- INT-035: https://bojlistavak.hu/Notincsi_to
- INT-036: <https://veddanogradit.hu/termelok/notincsi-levendulakert/>
- INT-037: <https://pecatavak.hu/Pusztasz%C3%A1nt%C3%B3iHalastavak>
- INT-038: <https://felsopetenylutheran.hu/>
- INT-039: <https://kirandulastippek.hu/palocfold/alsopetenyi-kortura-pronay-kilato>
- INT – 40: <https://www.jmpoint.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=101>
- INT – 41: https://www.mavcsoport.hu/sites/default/files/upload/page/76_diosjeno-romhany_vvu_p-7_2012.pdf
- INT – 042: <https://drive.google.com/file/d/1ibBBwklKI01IKUj8NWi3yDCXwbphz-c0/view>
- INT – 043: <https://miserend.hu/templom/5184>
- INT – 044: <http://nagyvofely.hu/romhany/templomok>
- INT – 045: <https://rozsavilag.hu/>
- INT – 046: <https://kozepkoritemplom.hu/alsopetenyi-szent-istvan-kiraly-templom/>
- INT – 047: https://epalinka.blog.hu/2017/01/06/hamuban_sult_krumpli_kacsazsirral_ecetes_h_agymaval_es_erdelyi_szalonnaival_latogatas_alsopetenyben_a
- INT – 048: <http://users.atw.hu/kastelyok/nograd.htm>
- INT – 049: <https://romhanyiplebania.hu/>
- INT – 050: <https://turistautak.openstreetmap.hu/>
- INT – 051: <http://www.romhanyko.hu/2-uncategorised/29-uedvoezoeIjuek-a-romhanyi-kobanya-weboldal>
- INT – 052: <https://kirandulastervezo.hu/latnivalo/ketbodony/rakoczi-csata-emlekhely>

- INT

–

053

https://habosvilla.blog.hu/2011/04/26/ketbodony_evangelikus_temploma

- INT – 054 <https://ketbodonyito.5mp.eu/web.php?a=ketbodonyito>

- INT – 055 <http://iskolatereske.atw.hu/>

- INT – 056 : <https://funiq.hu/>

VIII. Mellékletek:

1. melléklet Nógrádi medencedombságra jellemző tájkép;

saját fénykép

2. melléklet Kilátás a Bodonyi hegytetőn; saját fénykép

3. melléklet Kilátás a Török hegyről Bánk irányába; saját fénykép

4. melléklet Erdei ösvények jelenlegi állapota; saját fénykép

5. melléklet Út állapota Nőtincsen; saját fénykép

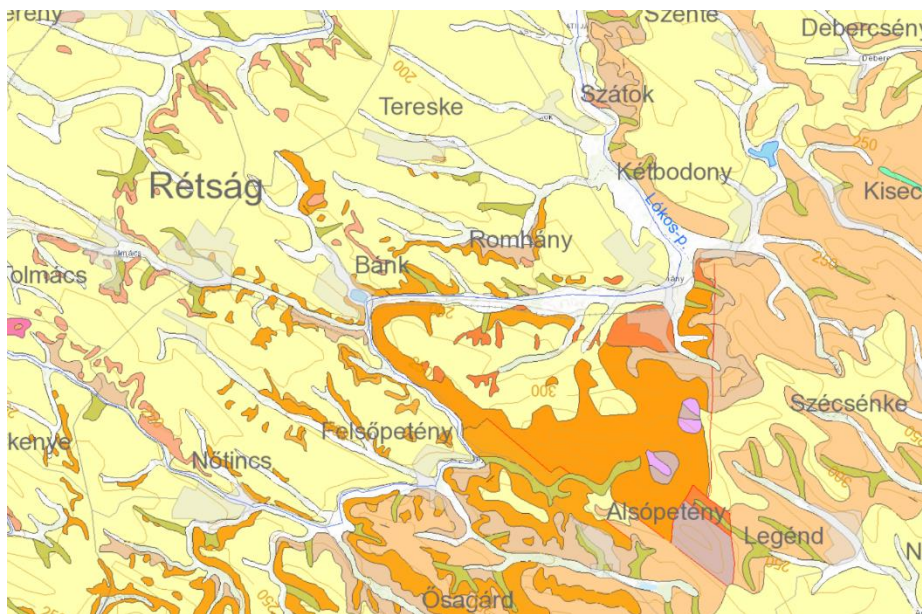

6. melléklet Út állapota Felsőpetény; saját fénykép

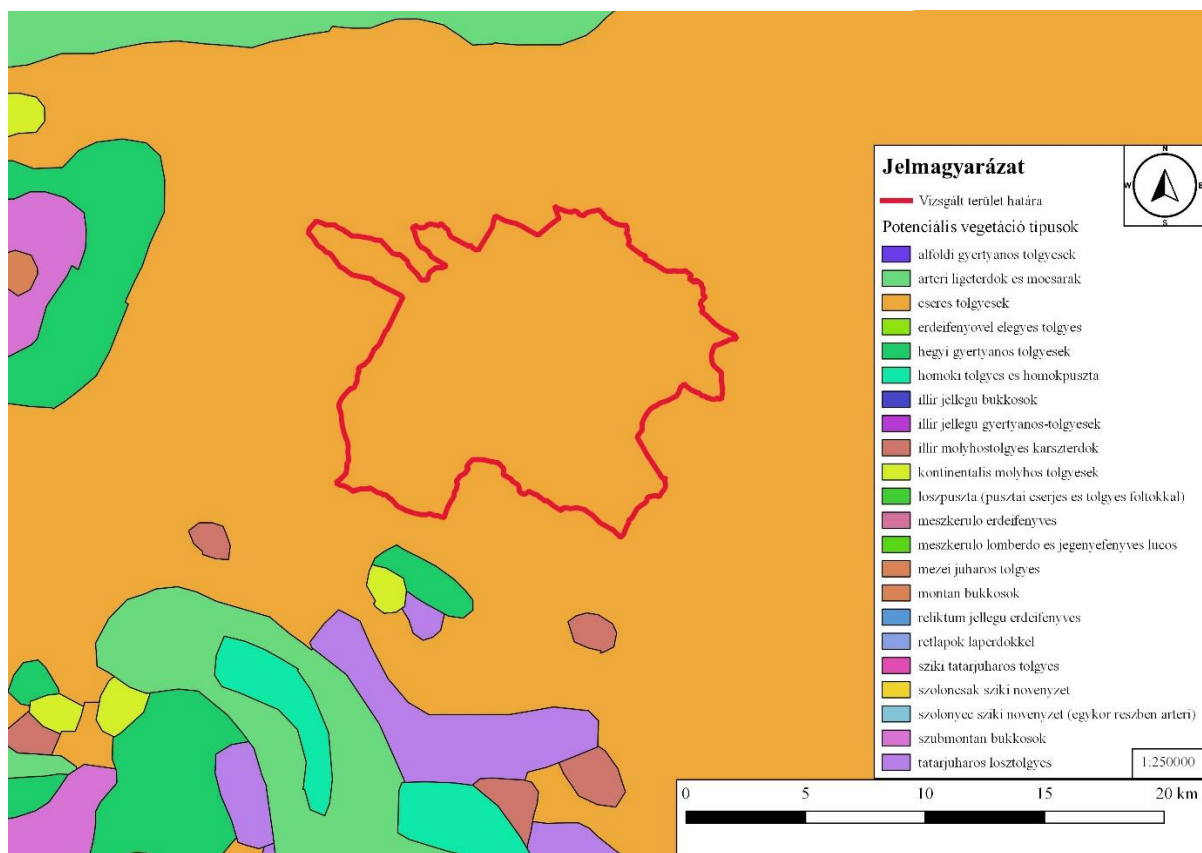

7. melléklet 2-es főút állapota Rétság irányába

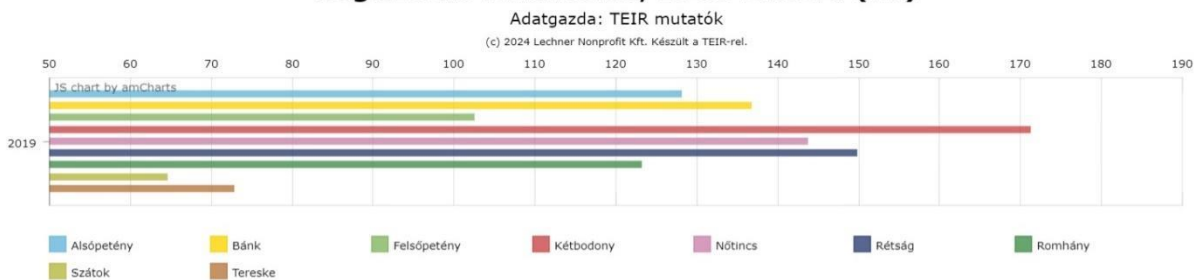

8. melléklet Földtani alapszelvények a vizsgált területen Forrás: https://map.mbfisz.gov.hu/fdt_alapszelvények/

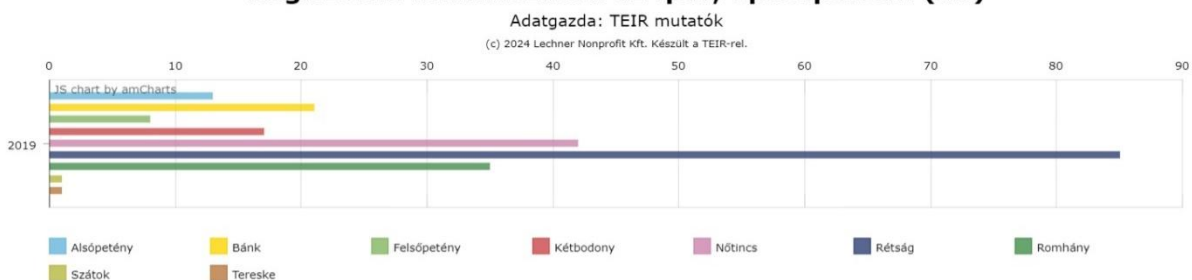
9. melléklet Potenciális vegetációtérkép; saját szerkesztés; forrás: <https://novenyzetiterkep.hu/node/406>

Regisztrált vállalkozás, 1000 lakosra (db)

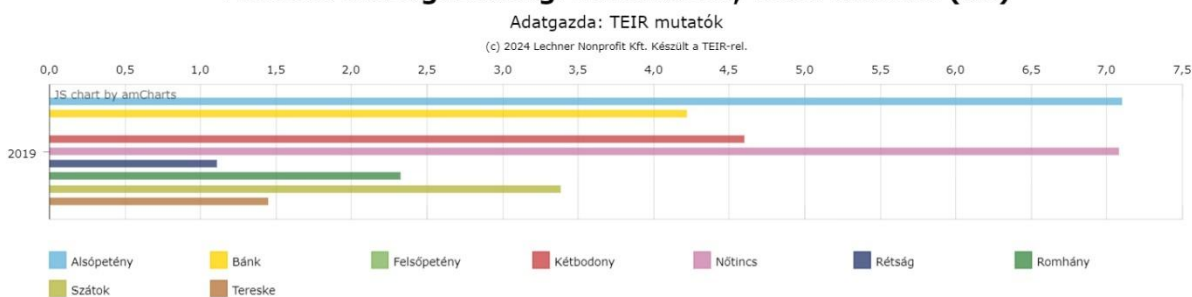
10. melléklet Regisztrált vállalkozások száma településenként; Forrás: TEIR

Regisztrált vállalkozások az ipar, építőiparban (db)

11. melléklet Regisztrált ipari vállalkozások száma településenként; Forrás: TEIR

Működő mezőgazdasági vállalkozás, 1000 lakosra (db)

12. melléklet Működő mezőgazdasági vállalkozások településenként; Forrás: TEIR

Település	Attrakció	Elhelyezkedés	Állapot	Egyediség	Turisztikai potenciál mértéke
Bánk					
	Bánki-tó	5	5	5	5
	Louis Armstrong szobor	5	5	5	3
	Joe Murányi szobor	5	5	5	2
	Oscar Peterson szobor	5	5	5	2
	Tó forrás	5	5	2	2
	Bánki víziszínpad	5	3	4	5
	Világháborús emlékmű	3	4	1	2
	Erzsébet major	5	5	3	4
	Szlovák tájház	5	5	5	5
	Szent Borbáló kutatóakna	5	3	3	2

	Evangélikus templom sz	5	5	3	4
Rétság					
	Tolmács repülőtér	5	5	5	5
	Pálinkás–Pallavicini Mindszenty emlékmű	3	5	5	3
	KRESZ park	4	5	4	4
	Rétsági temető (Mókus etető hely)	3	3	3	3
	Felszabadulási emlékmű	3	3	5	4
	Első világháborús emlékmű	5	3	4	3
	Görgey Artúr emléktábla	5	3	3	1
	Szent András templom	5	4	4	4
	Rétsági Evangélikus Egyházközösség temploma	5	4	4	4
	Laktanya emlékpark	4	4	5	4
	Régi bakterház	4	3	3	4
	Hunyadi Liget	3	4	2	2
	Pusztaszántói horgászto együttes	3	4	3	5
	Kovács kúria	2	3	4	4
	Jásztelek várdomb	3	3	4	4
	Benyovszky sírkápolna	3	2	2	3
	Evangélikus Harangláb				
Nőtincs					
	Nőtincsi-tó	4	5	4	5
	Gyurcsányi–Scitovszky-kúria	5	4	4	5
	Seholsziget Kalandpark és Alpaka farm	4	4	4	5
	Nőtincsi Levendulakert	3	3	3	3
	Szent István király (Márton) –templom	5	5	4	4
	Nepomuki Szent János és Szent Amália-kápolna	2	2	1	1
Felsőpetény					
	Pusztaszántói patak duzzasztott tava	2	3	3	3
	Felsőpetényi tó	5	3	2	3
	Munkás Szent József templom	5	5	5	4
	Baptista Gyülekezet	5	4	1	3
	Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet	4	4	1	3
	Almásy-kastély	3	1	3	5
	Felsőpetényi temető	2	3	1	3

	Világháborús emlékmű	5	4	2	4
	Agyagbánya	5	3	4	4
Alsópetény					
	Cser-tó	4	4	3	4
	Szív alakú tó	3	2	4	4
	Prónay-kilátó	4	4	3	4
	Alsópetényi Zsidó temető	3	2	3	4
	Hármaskönyv Fogadó	5	4	4	5
	Rózsavilág	5	4	5	5
	II. világháborús emlékmű	5	4	2	3
	'56-os emlékmű	5	4	4	4
	Szent István király-templom	4	3	3	4
	Harangtorony és Werbőczy emlékmű	4	4	3	4
	Millenium 2000	4	3	2	2
	Prónay kastély	5	5	4	5
	Szent Miklós Pálinkaház	4	5	5	5
	Andreánszky kúria	4	5	4	5
	Földvár	3	4	5	4
Romhány					
	Prónay-kastély	5	5	4	5
	Laszkári kúria	5	1	2	5
	Szent György templom	5	5	2	5
	Rákóczi-harang	5	4	3	3
	Krisztus a kereszten szobor	3	2	2	2
	Romhányi csata emlékmű	4	4	3	4
	18. századi háromlyukú kőhíd	5	3	5	5
	Nepomuki Szent János szobor	5	3	2	3
	Egykori Romhányi vasútállomás	4	2	1	3
	Romhányi Cserépkályha gyár	5	2	4	4
	Evangélikus Imaház	3	4	1	2
	Szabadság téri temető	3	3	1	2
	Tájház	2	3	4	3
	Bereczki Máté emlékhely	4	3	2	3
	Batthyányi úti Temető	2	3	2	3
	Széchenyi úti temető	5	4	2	4
	Kastélyka domb/Rákóczi mogyorófa	4	4	4	4
	Kőbánya	3	5	4	4
Kétbodony					
	Rákóczi emlékhely	3	4	3	3
	Kápolna	3	3	2	3

	Tájház	4	3	2	2
	Kétdobonyi temető	4	3	2	2
	Katolikus templom	5	4	2	4
	Brack–kastély	3	2	2	4
	Kétdobonyi víztározó	4	4	4	5
	Kétdobonyi tavak	4	3	2	4
	Kápolna a tóparton	2	3	2	3
Szátok					
	Révay–kúria / Margaréta Gyermekotthon	3	4	4	4
	Mindenszentek templom	5	3	2	3
	Szent Flórián emlékmű	5	5	3	3
	I. világháborús emlékmű	3	4	2	3
	Szátoki temető	4	4	2	3
Tereske					
	Tereskei horgásztó	3	5	3	5
	Jézus Szíve–kápolna romjai és Szmrecsányi–kripta	3	2	3	3
	Nagyboldogasszony templom, Bencés apátság romjai és Középkori alagútrendszer része	5	5	4	5
	Friedczky–kúria	4	4	3	4
	Huszár–kastély	5	4	3	3
	Pásti kereszt	4	3	3	4
	Régi légvédelmi sziréna	5	3	5	4
	Norton–típusú régi közkút	5	3	5	4
	Három kereszt	2	2	2	3
	Tereskei szomorú bükk	3	5	5	4
	Koporsókövek a temetőben	4	3	3	4
	Klasszicista temetőkapu	4	4	4	4
	Kálvária és stációk	3	4	3	4
	Régi kilométerkö	4	2	4	3
	Kilátópont a nógrádi medencére	3	3	2	3
	Kereszt 1924–ből	3	3	3	3
	Pálos Frigyes emlékkő	5	5	4	4
	Pálos Frigyes emlékszoba	3	4	5	4
	Népi építészeti tornácos házak	3	3	4	4
	Régi faluhatárt jelző kereszt	3	3	2	3
	Helytörténeti múzeum –	4	4	4	4

	Mezőgazdasági gyűjtemény				
	Kuruc-domb	3	4	5	5

13. melléklet Attrakciók értékelése településenként elhelyezkedés, állapot, egyediség és turisztikai potenciál szempontjából

Természeti érték	Történelmi jelentőségű	Szagrális érték	Értékes épített elem
Bánk-tó (Bánk)	Világháborús emlékmű (Bánk)	Evangélikus templom (Bánk)	Bánki víziszinpad (Bánk)
Tó forrás (Bánk)	Szlovák Tájház (Bánk)	Rétsági temető (Mókus etető hely (Rétság))	Szent Borbála kutatóakna (Bánk)
Hunyadi Liget (Rétság)	Pálincás–Pallavicini Mindszenty emlékmű (Rétság)	Szent András templom (Rétság)	
Pusztaszántói horgásztó együttes (Rétság)	Felszabadulási emlékmű (Rétság)	Rétsági Evangélikus Egyházközösség temploma (Rétság)	KRESZ park (Rétság)
Jásztelek várdomb (Rétság)	Első világháborús emlékmű (Rétság)	Benyovszky sírkápolna (Rétság)	Prónay–kilátó (Alsópetény)
Nőtincsi-tó (Nőtincs)	Görgey Artúr emléktábla (Rétság)	Szent István király (Márton) – templom (Nőtincs)	Szent Miklós Pálincsház (Alsópetény)
Seholsziget Kalandpark és Alpaka farm (Nőtincs)	Laktanya emlékpark (Rétság)	Nepomuki Szent János és Szent Amália-kápolna (Nőtincs)	Bereczki Máté emlékhely (Romhány)
Nőtincsi Levendulakert (Nőtincs)	Régi bakterház (Rétság)	Munkás Szent József templom (Felsőpetény)	Klasszicista temetőkapu
Pusztaszántói patak duzzasztott tava (Felsőpetény)	Kovács kúria (Rétság)	Baptista Gyülekezet (Felsőpetény)	
Felsőpetényi tó (Felsőpetény)	Gyurcsányi–Scitovszky-kúria (Nőtincs)	Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet	
Agyagbánya (Felsőpetény)	Almásy–kastély (Felsőpetény)	Felsőpetényi temető	
Cser-tó (Alsópetény)	Világháborús emlékmű (Felsőpetény)	Alsópetényi Zsidó temető (Alsópetény)	
Szív alakú tó (Alsópetény)	II. világháborús emlékmű (Alsópetény)	Szent István király–templom (Alsópetény)	
Földvár (Alsópetény)	'56-os emlékmű (Alsópetény)	Szent György templom (Romhány)	
Kastélyka domb/Rákóczi mogyorófa (Romhány)	Harangtorony és Werbőczy emlékmű (Alsópetény)	Krisztus a kereszten szobor (Romhány)	
Kőbánya (Romhány)	Millenium 2000 (Alsópetény)	Nepomuki Szent János szobor (Romhány)	
Kétdodonyi víztározó (Kétdodony)	Prónay kastély (Alsópetény)	Evangélikus Imaház (Romhány)	
Kétdodonyi tavak (Kétdodony)	Andreánszky kúria (Alsópetény)	Szabadság téri temető (Romhány)	
Tereskei horgásztó	Prónay–kastély (Romhány)	Batthyányi úti Temető (Romhány)	
Tereskei szomorú bükk	Laszkári kúria (Romhány)	Széchenyi úti temető (Romhány)	
Kilátópont a nógrádi medencére	Rákóczi–harang (Romhány)	Kápolna (Kétdodony)	

Erzsébet major (Bánk)	Romhányi csata emlékmű (Romhány)	Kétdodonyi temető (Kétdodony)	
Rózsavilág (Alsópetény)	18. századi háromlyukú kőhíd (Romhány)	Katolikus templom (Kétdodony)	
	Tájház (Romhány)	Kápolna a tóparton (Kétdodony)	
	Rákóczi emlékhely (Kétdodony)	Mindenszentek templom (Szátok)	
	Tájház (Kétdodony)	Szátoki temető (Szátok)	
	Brack-kastély (Kétdodony)	Nagyboldogasszony templom, Bencés apátság romjai és Középkori alagútrendszer része	
	Révay-kúria / Margaréta Gyermekotthon (Szátok)	Pásti kereszt	
	I. világháborús emlékmű (Szátok)	Három kereszt	
	Jézus Szíve-kápolna romjai és Szmrecsányi-kripta	Koporsókövek a temetőben	
	Friedczky-kúria	Kálvária és stációk	
	Huszár-kastély	Kereszt 1924-ből	
	Régi légvédelmi sziréna	Pálos Frigyes emlékkő	
	Norton-típusú régi közkút	Pálos Frigyes emlékszoba	
	Régi kilométerkő	Szent Flórián emlékmű (Szátok)	
	Népi építészeti tornácos házak		
	Régi faluhatárt jelző kereszt		
	Helytörténeti múzeum – Mezőgazdasági gyűjtemény		
	Kuruc-domb		
	Oscar Peterson emlékmű (Bánk)		
	Joe Murányi emlékmű (Bánk)		
	Tolmács repülőtér (Rétság)		
	Hármaskönyv Fogadó (Alsópetény)		
	Egykori Romhányi vasútállomás (Romhány)		
	Romhányi Cserépkályha gyár (Romhány)		

14. melléklet Attrakciók csoportosítása

Települ és	Attrakció	Környezeti érzékenység	Kulturális érzékenység	Történelmi és műemléki érzékenység	Tömegérzékenység
Bánk					
	Bánki-tó	3	1	1	3
	Louis Armstrong szobor	2	1	1	2

	Joe Murányi szobor	2	1	1	2
	Oscar Peterson szobor	2	1	1	2
	Tó forrás	3	1	1	3
	Bánki víziszínpad	3	2	3	3
	Világháborús emlékmű	3	1	2	1
	Erzsébet major	3	2	1	3
	Szlovák tájház	2	3	3	3
	Szent Borbáló kutatóakna	3	1	1	2
	Evangélikus templom	2	3	3	3
Rétság					
	Tolmács repülőtér	3	1	2	3
	Pálinkás–Pallavicini Mindszenty emlékmű	3	2	2	2
	KRESZ park	3	1	1	2
	Rétsági temető (Mókus etető hely)	2	2	3	2
	Felszabadulási emlékmű	3	2	2	2
	Első világháborús emlékmű	3	2	2	2
	Görgey Artúr emléktábla	2	2	2	1
	Szent András templom	2	3	2	3
	Rétsági Evangélikus Egyházközség temploma	2	2	2	3
	Laktanya emlékpark	3	2	3	3
	Régi bakterház	3	1	2	2
	Hunyadi Liget	3	2	2	3
	Pusztaszántói horgászto együttes	3	1	1	3
	Kovács kúria	2	3	3	3
	Jásztelek várdomb	3	3	3	3
	Benyovszky sírkápolna	2	1	3	2
	Evangélikus Harangláb	2	2	2	2
Nőtincs					

	Nőtincsi-tó	3	1	1	3
	Gyurcsányi- Scitovszky-kúria	2	2	3	3
	Seholsziget Kalandpark és Alpaka farm	3	2	1	3
	Nőtincsi Levendulakert	3	2	1	3
	Szent István király (Márton) – templom	2	2	2	3
	Nepomuki Szent János és Szent Amália-kápolna	2	2	2	3
Felsőpe -tény					
	Pusztaszántói patak duzzasztott tava	3	1	1	3
	Felsőpetényi tó	3	1	1	3
	Munkás Szent József templom	2	2	2	3
	Baptista Gyülekezet	2	2	2	3
	Felsőpetényi Evangélikus Gyülekezet	2	2	2	3
	Almásy-kastély	2	2	3	3
	Felsőpetényi temető	2	2	3	3
	Világháborús emlékmű	3	2	3	2
	Agyagbánya	3	1	2	3
Alsópet ény					
	Cser-tó	3	1	1	3
	Szív alakú tó	3	2	1	3
	Prónay-kilátó	3	1	1	3
	Alsópetényi Zsidó temető	3	2	2	3
	Háromkönyv Fogadó	2	3	2	3
	Rózsavilág	3	2	1	3
	II. világháborús emlékmű	2	1	3	3
	'56-os emlékmű	2	1	3	3
	Szent István király-templom	2	3	3	3
	Harangtorony és Werbőczy emlékmű	2	2	3	3
	Millenium 2000	2	2	3	3

	Prónay kastély	2	3	3	3
	Szent Miklós Pálinkaház	2	3	1	3
	Andreánszky kúria	2	2	3	3
	Földvár	3	2	3	3
Romhány					
	Prónay–kastély	2	2	3	3
	Laszkári kúria	2	2	3	2
	Szent György templom	2	3	3	3
	Rákóczi–harang	2	3	3	3
	Krisztus a kereszten szobor	2	3	3	2
	Romhányi csata emlékmű	2	3	3	3
	18. századi háromlyukú kőhíd	2	2	3	3
	Nepomuki Szent János szobor	2	2	2	2
	Egykori Romhányi vasútállomás	2	2	3	3
	Romhányi Cserépkályha gyár	2	3	3	3
	Evangélikus Imaház	2	3	3	3
	Szabadság téri temető	2	3	3	3
	Tájház	2	3	3	3
	Bereczki Máté emlékhely	2	2	3	3
	Batthyányi úti Temető	2	3	3	3
	Széchenyi úti temető	2	3	3	3
	Kastélyka domb/Rákóczi mogyorófa	3	3	3	3
	Kőbánya	3	2	3	3
Kétbodony					
	Rákóczi emlékhely	2	3	3	3
	Kápolna	2	2	2	2
	Tájház	2	3	3	3
	Kétbodonyi temető	2	3	3	3

	Katolikus templom	2	3	3	3
	Brack–kastély	2	2	3	3
	Kétdodonyi víztározó	3	2	1	3
	Kétdodonyi tavak	3	2	1	3
	Kápolna a tóparton	2	2	1	3
Szátok					
	Révay–kúria / Margaréta Gyermekotthon	2	3	3	3
	Mindenszentek templom	2	3	3	3
	Szent Flórián emlékmű	2	2	3	2
	I. világháborús emlékmű	2	2	3	2
	Szátoki temető	2	3	3	3
Tereske					
	Tereskei horgásztó	3	1	1	3
	Jézus Szíve–kápolna romjai és Szmrecsányi–kripta	2	2	3	3
	Nagyboldogasszony templom és a Bencés apátság romjai	2	3	3	3
	Friedczky–kúria	2	2	3	3
	Huszár–kastély	2	3	3	2
	Pásti kereszt	2	2	3	3
	Régi légvédelmi sziréna	2	1	3	2
	Norton–típusú régi közkút	2	1	3	2
	Három kereszt	2	2	2	2
	Tereskei szomorú bükk	3	3	2	3
	Koporsókövek a temetőben	2	3	3	3
	Klasszicista temetőkapu	2	2	2	2
	Kálvária és stációk	2	3	3	3
	Régi kilométerkő	2	1	3	2
	Kilátópont a nógrádi medencére	3	2	1	3

	Kereszt 1924-ből	2	2	2	2
	Pálos Frigyes emlékkő	2	2	2	2
	Pálos Frigyes emlékszoba	2	2	2	2
	Népi építészeti tornácos házak	2	3	2	2
	Régi faluhatárt jelző kereszt	2	2	3	2
	Helytörténeti múzeum – Mezőgazdasági gyűjtemény	2	3	3	3
	Kuruc-domb	3	3	3	3

15. melléklet Attrakciók értékelése érzékenység alapján

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: HAJNAL CSILLAG REBEKA
A Hallgató Neptun kódja: GSCTVT
A dolgozat címe: BANK ÉS KÖRNYEZETEK TURISZTIKAI POTENCIÁL VIZSGÁLATA
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: TÁJÉPÍTÉSZETI, TELEPÜLÉSTERVEZÉSI ÉS DÍSZKERTÉSZETI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: TÁJTERVEZÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 04. hó 26 nap

Hajnal Csillag
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

Hajnal Csillag Rebeka (név) (hallgató Neptun azonosítója: **G86TVT**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgotat/szakdolgotat/diplomadolgotat/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgotat/szakdolgotat/diplomadolgotat/portfóliót a záróvizsgán történő védésre **javaslom / nem javaslom**².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen   nem*³

Kelt: 2024. év 04. hó 28. nap

---

belső konzulens

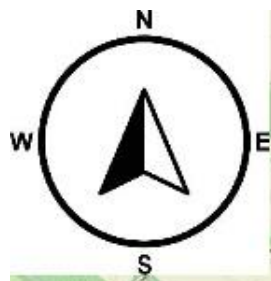
---

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.

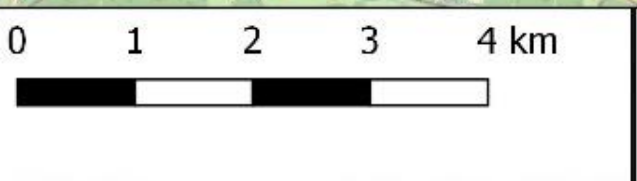
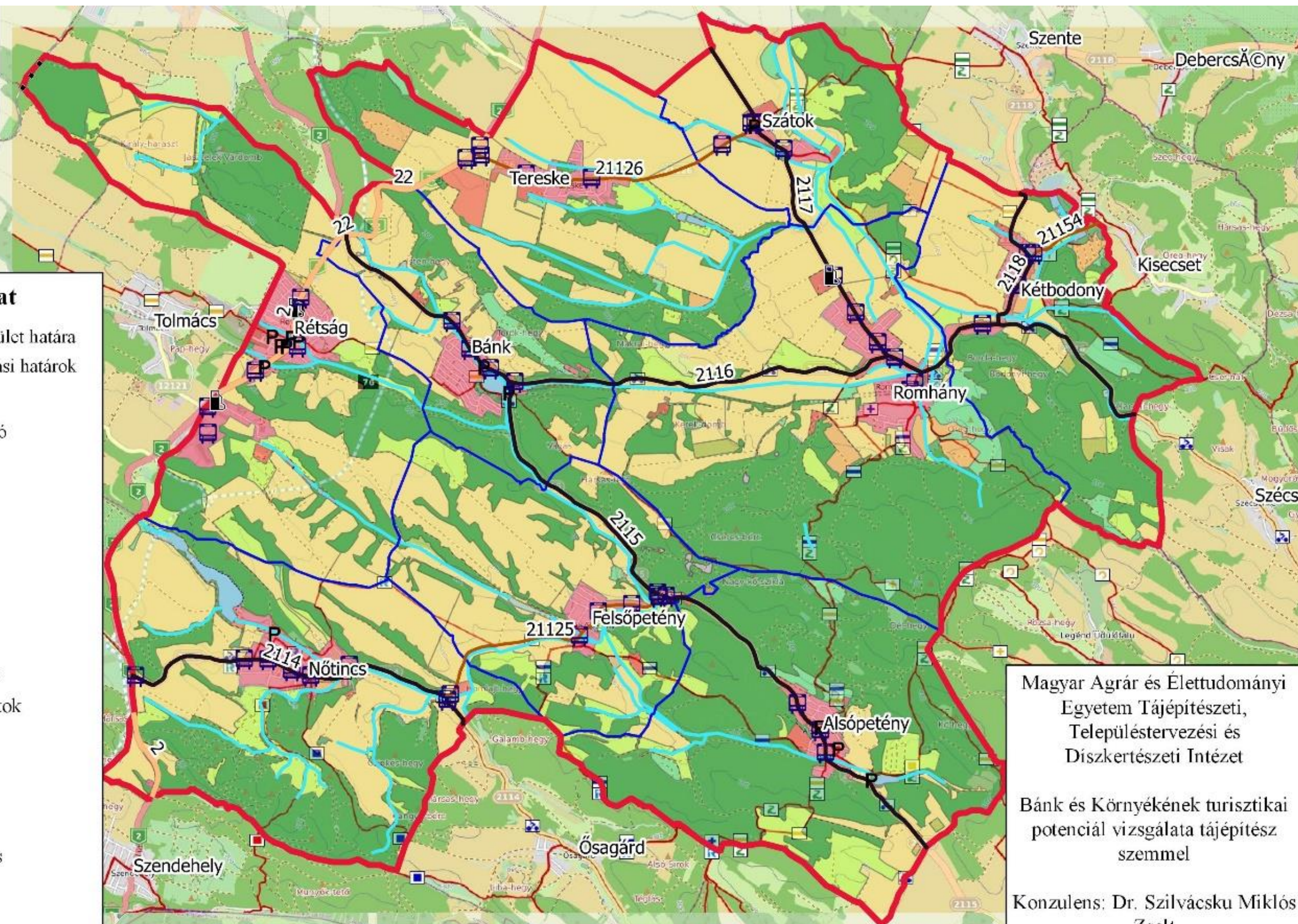

Jelmagyarázat

- Vizsgált terület határa
- Közigazgatási határok
- Benzinkút
- Buszmegálló
- Parkoló
- Úttípusok
  - autópálya
  - autóút
  - főút
  - turistaút
  - Vasút
  - Vízfolyások
- Területhasználatok
  - Bánya
  - Bozótos
  - Erdő
  - Gyep
  - Gyümölcsös
  - Szántó
  - Település
  - Törmeléklető
  - Vizes terület

Alaptérkép: OSM Standard

1:110000

Vizsgálati tervlap
2024.04.15.

Magyar Agrár és Élettudományi
Egyetem Tájépítészeti,
Településtervezési és
Diszkertészeti Intézet

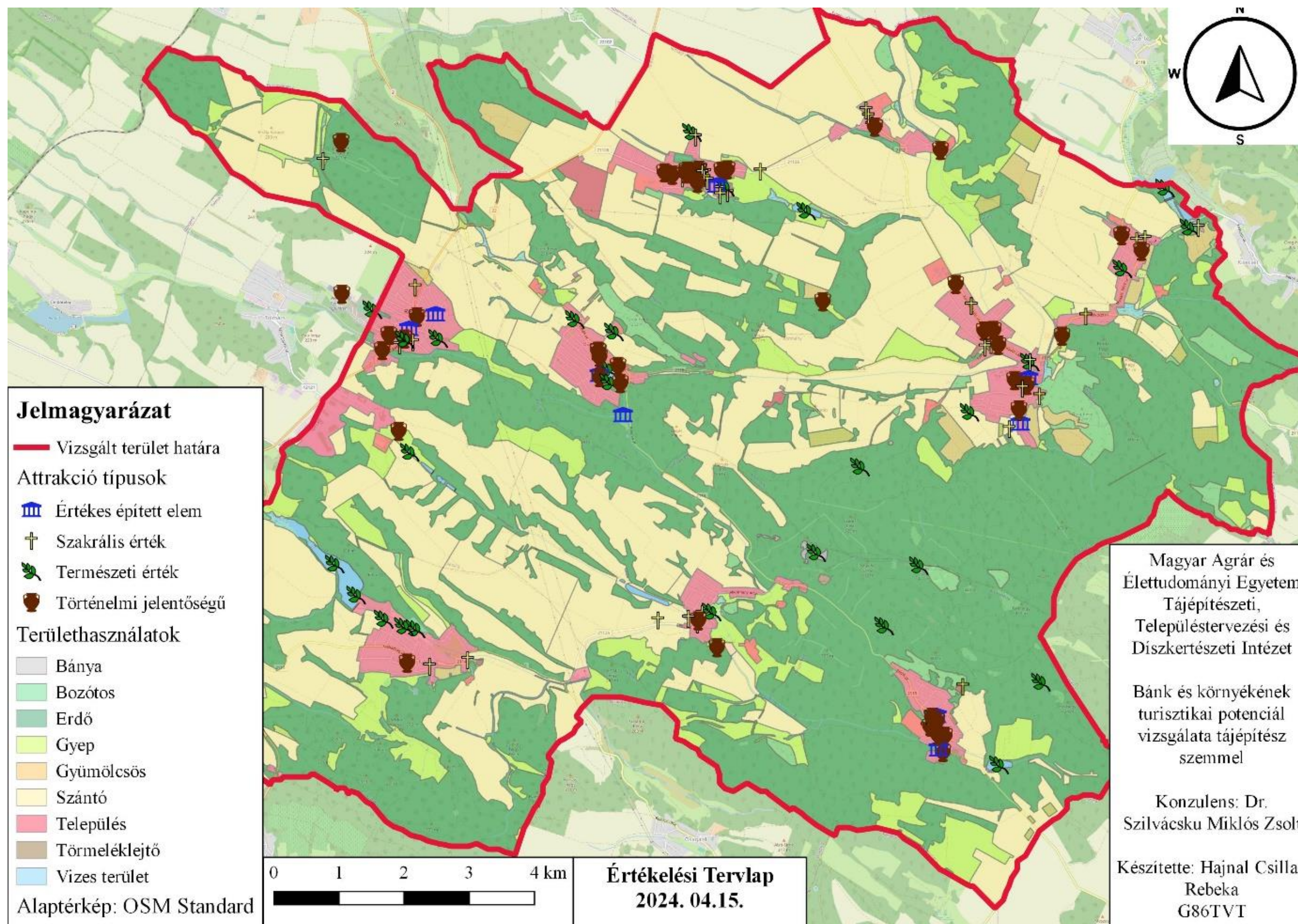
Bánk és Környékének turisztikai
potenciál vizsgálata tájépítész
szemmel

Konzulens: Dr. Szilvácsku Miklós
Zsolt

Készítette: Hajnal Csillag Rebeka
G86TVT

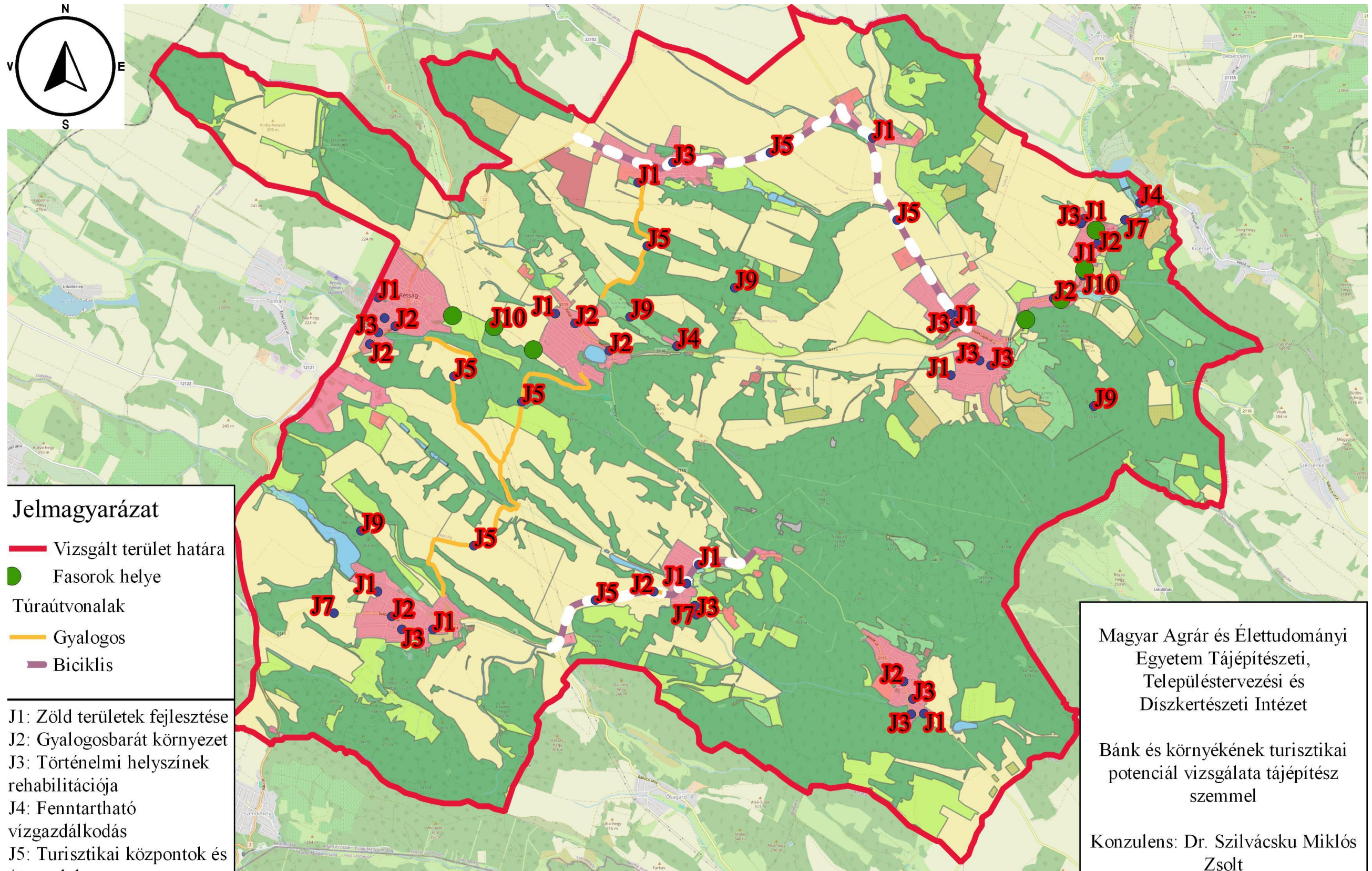
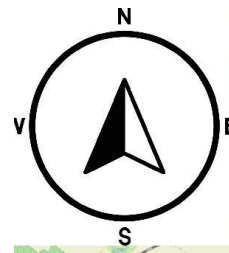
16. melléklet Vizsgálati tervlap; saját szerkesztés

17. melléklet Értékelési Tervlap: sajtó szerkesztés

Jelmagyarázat

- Vizsgált terület határa
- Fasorok helye
- Túraútvonalak
- Gyalogos
- Biciklis

- J1: Zöld területek fejlesztése
- J2: Gyalogosbarát környezet
- J3: Történelmi helyszínek rehabilitációja
- J4: Fenntartható vízgazdálkodás
- J5: Turisztikai központok és útvonalak
- J7: Kamera telepítése
- J9: Kilátók kihelyezése
- J10: Fasorok telepítése

1:110000

Javaslati tervlap

2024. 04.20.

Magyar Agrár és Élettudományi
Egyetem Tájépítészeti,
Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet

Bánk és környékének turisztikai
potenciál vizsgálata tájépítész
szemmel

Konzulens: Dr. Szilvácsku Miklós
Zsolt

Készítette: Hajnal Csillag Rebeka
G86TVT

18. melléklet Javaslati tervlap; saját szerkesztés